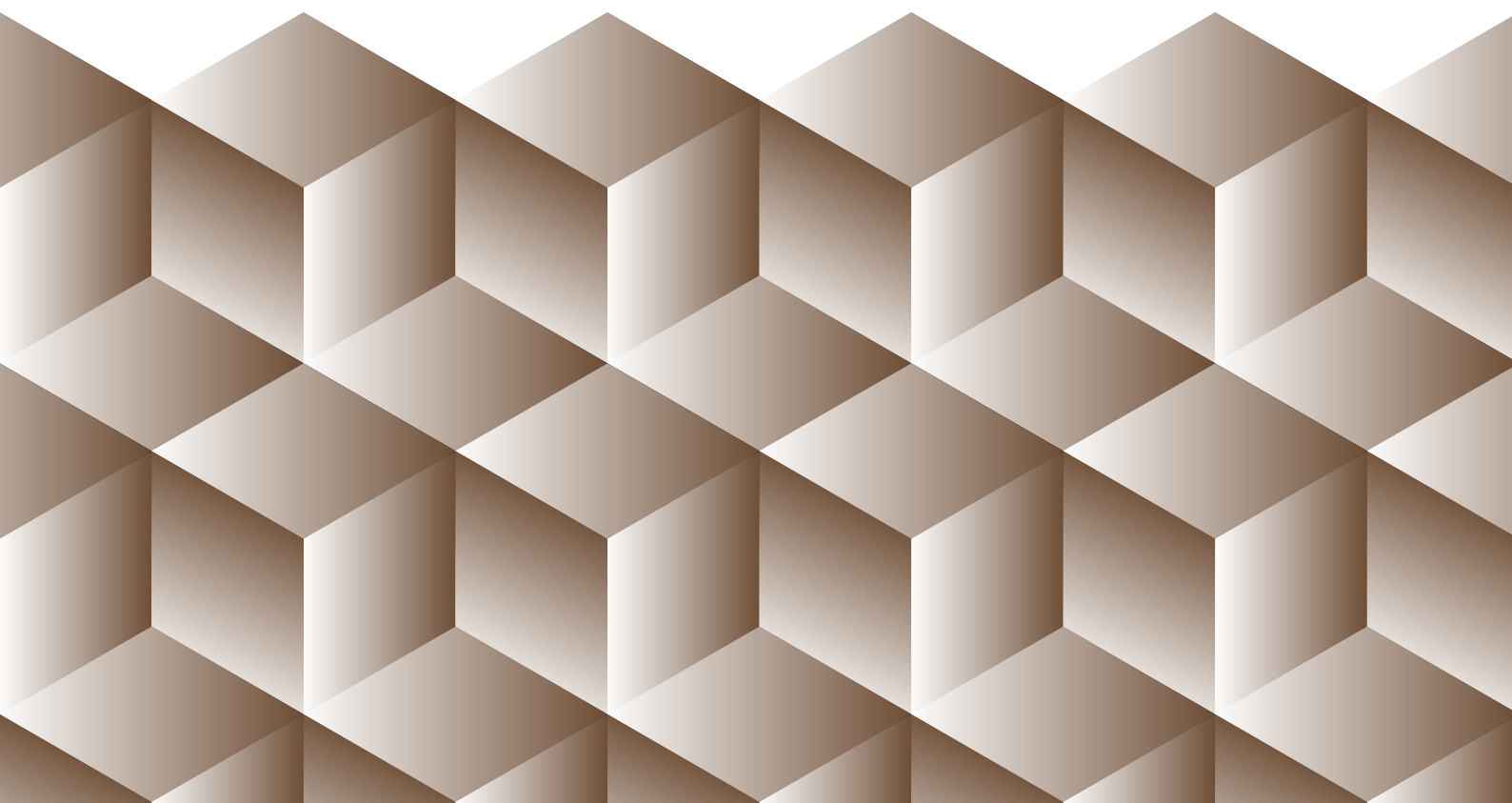

Erfgoed onder dak

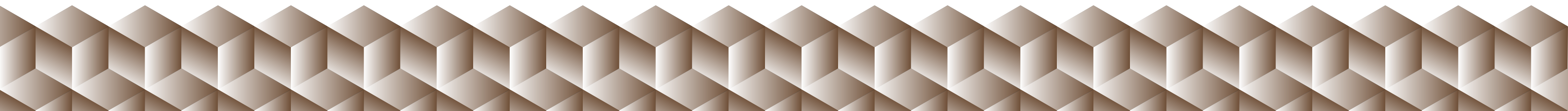
Een onderzoek naar Limburgse
erfgoeddepots van vandaag en morgen

Onderzoeksrapport Lucie Bastiaens

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4	2.4	Toekomstige depotvoorzieningen en samenwerking	42
1.1	Een onderzoek naar depotvoorzieningen	4	2.4.1	Depotruimte en depotvoorzieningen	42
1.2	Doel van het onderzoek	5	2.4.2	Collectiebeleidsplan	46
1.3	Onderzoeksopzet en methode	5	2.4.3	Depotvoorzieningen in de komende vijf jaar	48
1.3.1	Vragenlijstonderzoek	6	2.4.4	Depotruimte voor anderen	52
1.3.2	Verdiepingsronde	8	2.4.5	Samenwerking rond een gezamenlijk depot	54
1.3.3	Gesprekken met erfgoedprofessionals	8	2.4.6	Digitale opslag van collectiedata	60
1.3.4	Bureauonderzoek	9	2.4.7	Ideeën, suggesties of aandachtspunten met betrekking tot gezamenlijke depotvoorzieningen	64
1.3.5	Werkgroep Coöperatie Erfgoed Limburg	9	2.4.8	Belangrijkste bevindingen en deelconclusie	65
1.4	Leeswijzer	9	2.5	Resultaten uit verdiepingsronde	67
2.	Onderzoeksresultaten en analyse	10	2.5.1	Stellingen over gezamenlijke depots	68
2.1	De respondenten	10	2.5.2	Belangrijke factoren, eisen of randvoorwaarden bij het tot stand brengen van gezamenlijke depots	73
2.1.1	Personeel en vrijwilligers	10	2.5.3	Belangrijkste bevindingen en deelconclusie	74
2.1.2	Uren	13	3.	Conclusie	76
2.1.3	Budget	16	3.1	Huidige depotomstandigheden in Limburg	76
2.1.4	Collectiekenmerken	21	3.2	Wensen en behoeften voor toekomstige depotvoorzieningen en de rol van samenwerking	77
2.1.5	Belangrijkste bevindingen en deelconclusie	22	4.	Aanbevelingen	79
2.2	De huidige depotvoorzieningen	24	4.1	Versterk de basis	79
2.2.1	Locatie depot	24	4.2	Maak het verbeteren van de kwaliteit en continuïteit van depotvoorzieningen een gedeelde verantwoordelijkheid	80
2.2.2	Depotomstandigheden	26	4.3	Verhoog calamiteitenparaatheid en ontwikkel nooddepots	81
2.2.3	Geschiktheid depot	28	4.4	Ontwikkel passende samenwerkingsscenario's en betrek het erfgoedveld actief bij de uitwerking	83
2.2.4	Belangrijkste bevindingen en deelconclusie	31	Bronnen		86
2.3	Risico's en calamiteiten	32	Bijlage		
2.3.1	Knelpunten, risico's en bedreigingen bij collectiebeheer en depotvoorzieningen	32	Vragenlijst onderzoek naar depotvoorzieningen in Limburg		
2.3.2	Calamiteiten en nooddepots	34			
2.3.3	Belangrijkste bevindingen en deelconclusie	41			

1. Inleiding

1.1 Een onderzoek naar depotvoorzieningen

De Limburgse erfgoedsector bevindt zich in een precaire positie. De afgelopen jaren is het belang van veilig en toekomstbestendig beheer en behoud van erfgoedcollecties op verschillende manieren duidelijk naar voren gekomen. De overstromingen in Limburg in 2021 en het daaropvolgende rapport Erfgoed in Zwaar Weer (Zwegers, 2024) maakten zichtbaar hoe kwetsbaar collecties zijn voor calamiteiten. Ook op landelijk niveau groeit de aandacht: het ministerie van OCW richtte de Taskforce Veilig Erfgoed op. Binnen de Limburgse erfgoedsector zelf signaleren organisaties en erfgoedprofessionals, maar ook beleidsmakers steeds vaker knelpunten rond opslag, veiligheid en continuïteit. Zo bespreekt het rapport Gezegend met spullen (Beerkens, 2024) vraagstukken voortkomend uit de toenemende hoeveelheid roerend religieus erfgoed en wordt de mogelijkheid van een gezamenlijk Religieus Erfgoed Depot verkend. De behoefte aan innovatieve en flexibele oplossingen groeit, van noodopslag bij calamiteiten tot duurzame, permanente bewaring van collecties. Tegelijkertijd is de Limburgse erfgoedsector zeer divers. Organisaties, professionals, vrijwilligers en overheden houden zich op lokaal, regionaal en provinciaal niveau bezig met erfgoedcollecties in onder meer musea, archieven, bibliotheken, verenigingen, stichtingen, parochies en gemeenten. Deze brede variatie in schaal, middelen en professionaliteit maakt dat de uitdagingen rondom depotvoorzieningen niet uniform zijn, maar juist sterk uiteenlopen. Waar de ene organisatie beschikt over een professionele infrastructuur, werkt een andere organisatie met beperkte middelen, tijdelijke ruimtes of volledig op vrijwillige basis.

Deze ontwikkelingen vormden voor de Coöperatie Erfgoed Limburg de aanleiding om een verkennend onderzoek te initiëren naar de huidige en mogelijke toekomstige depotvoorzieningen voor erfgoedcollecties in Limburg. Een toekomstbestendige depotstrategie is immers geen eenvoudige logistieke opgave, maar raakt aan organisatorische, financiële, materiële en maatschappelijke factoren. Om recht te doen aan die

complexiteit, is een zorgvuldig onderbouwde analyse noodzakelijk voordat vervolgstappen kunnen worden gezet. Dit rapport biedt die analyse: het brengt de belangrijkste knelpunten, behoeften, risico's en kansen in kaart, en laat zien waar mogelijkheden liggen voor samenwerking en verbetering. Daarmee vormt het een fundament voor verdere verkenning en beleidsvorming.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is tweeledig. Ten eerste beoogt het een breed en actueel inzicht te geven in de huidige depotvoorzieningen over de gehele breedte van de Limburgse erfgoedsector. Een helder beeld van de huidige situatie laat zien in hoeverre de bestaande depotvoorzieningen voldoen aan de wensen en eisen van de sector. Ten tweede richt het onderzoek zich op de toekomst. Het onderzoek beoogt inzicht te krijgen in de wensen en behoeften van de erfgoedsector met betrekking tot toekomstige depotvoorzieningen. Daarbij is ook expliciet gekeken naar de rol die gezamenlijke depotvoorzieningen zouden kunnen spelen in het toekomstig beheer van collecties.

Om deze tweeledige doelstelling te realiseren, zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Wat is de huidige staat van de depotvoorzieningen voor erfgoedcollecties in Limburg?
2. Welke wensen en behoeften bestaan er voor toekomstige depotvoorzieningen en in hoeverre maakt samenwerking daar deel van uit?

1.3 Onderzoeksopzet en methode

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden. De kern van het onderzoek bestond uit een online vragenlijst, aangevuld met een verdiepende bijeenkomst, gesprekken met erfgoedprofessionals en bureauonderzoek naar relevante initiatieven elders. Deze aanpak maakte het mogelijk om zowel breedte als diepgang te realiseren en om de resultaten te plaatsen binnen een bredere landelijke context.

Het onderzoek vond plaats tussen april en december 2025. De vragenlijst stond open van half juli tot en met 31 augustus 2025.

1.3.1 Vragenlijstonderzoek

De vragenlijst is verspreid onder een brede groep organisaties en privépersonen in Limburg die erfgoedcollecties beheren. Via de Coöperatie Erfgoed Limburg, het Huis voor de Kunsten Limburg en aanvullende netwerken zijn emailadressen verzameld van musea, archieven, (heemkunde)verenigingen, gemeenten, stichtingen, particuliere verzamelaars, kerken en parochies, onderwijsinstellingen en andere organisaties die zich bezighouden met het verzamelen, beheren of behouden van erfgoed.

In totaal zijn 283 organisaties en privépersonen direct benaderd. Daarnaast is aan een aantal van hen gevraagd de vragenlijst binnen hun netwerk te verspreiden, om ook particuliere verzamelaars en minder zichtbare erfgoedbeheerders te bereiken.

Van deze 283 direct benaderde contacten vulden er 116 de vragenlijst volledig of grotendeels in. Naast deze 116 respondenten werd de vragenlijst 6 keer spontaan ingevuld (deze reacties zijn gecontroleerd op herkomst). Dit resulteert in een responspercentage tussen 41% en 42,2%¹.

Volgens gangbare richtlijnen in survey-onderzoek geldt een respons van rond de 40% als goed tot zeer goed, zeker bij heterogene doelgroepen en vrijwillige deelname. Dit percentage onderstreept dat de resultaten een breed gedragen beeld geven van de Limburgse erfgoedsector.

De vragenlijst bestond uit vier inhoudelijke delen en bevatte zowel gesloten als open vragen. Sommige vervolgvragen werden alleen getoond wanneer een specifiek antwoord was gegeven.

De vragen in het eerste deel betroffen algemene informatie zoals het soort organisatie, de samenstelling

¹ Responspercentage van direct benaderde personen: $(116/283) \times 100 = 41\%$
Totale respons op de vragenlijst (incl. spontane invullers): 283 + 6 spontane respondenten = 298 bereikte organisatie/personen = $(122/289) \times 100 = 42,2\%$

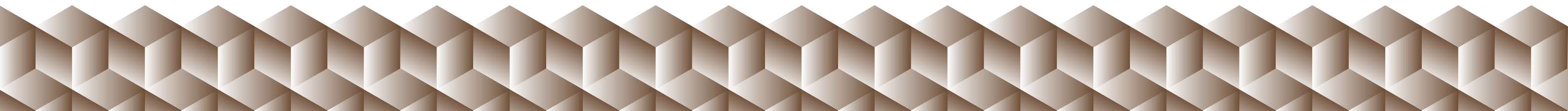
van de collectie, het aantal betaalde personeelsleden en vrijwilligers en het aantal uren en budget beschikbaar voor collectiebeheer. Het tweede deel van de vragenlijst ging in op de huidige depotvoorzieningen; de grootte, locatie en voorzieningen van het depot en in hoeverre men deze geschikt vindt voor het beheer van de collectie. In het derde deel van de vragenlijst werd gevraagd naar risico's en calamiteiten rondom het collectiebeheer en de depotvoorzieningen. Met welke knelpunten en risico's heeft men te maken? Heeft men al eens een calamiteit gehad? Ook werd er gevraagd of men van een nooddepot gebruik kan maken. Het vierde en laatste deel bevatte vragen over de behoeften voor de toekomst, zoals verbeteringen van de depotvoorzieningen en hoe men die kan of hoopt te kunnen realiseren. Ook gingen er vragen in op de wenselijkheid en ideeën ten aanzien van samenwerking op het gebied van depotvoorzieningen: staat men daarvoor open? Welke voordelen en knelpunten ziet men bij samenwerking? De laatste vragen gingen over duurzame digitale opslag. De volledige vragenlijst is opgenomen in de bijlage.

Niet iedere respondent beantwoordde elke vraag. Voor volledige transparantie is bij elke grafiek aangegeven hoeveel respondenten de betreffende vraag hebben ingevuld (n= ...). Waar resultaten in percentages zijn weergegeven, kan door afronding het totaal soms iets afwijken van 100 procent.

Bij meerkeuzevragen met de optie 'anders' zijn open antwoorden gehercodeerd wanneer zij inhoudelijk overeenkwamen met bestaande antwoordopties. Waar dit is gebeurd, wordt dit in hoofdstuk 2 expliciet vermeld.

De vragenlijst is ontwikkeld in Microsoft Forms en ondergebracht in de beveiligde SharePoint omgeving van het Huis voor de Kunsten Limburg. Deze keuze waarborgde dat alle gegevens veilig werden opgeslagen en uitsluitend toegankelijk waren voor de onderzoeker. Niemand anders kon de ruwe data inzien.

Vanaf het begin is duidelijk gecommuniceerd dat deelname volledig vrijwillig was en dat respondenten

op elk moment konden stoppen. Ook is benadrukt dat alle antwoorden strikt vertrouwelijk zouden worden behandeld. In het rapport worden daarom geen organisaties of personen genoemd die op enige wijze herleidbaar zijn. Alle gegevens zijn geanonimiseerd verwerkt, zodat respondenten zich vrij konden uitspreken zonder risico op herkenning. Deze werkwijze sluit aan bij de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), die voorschrijft dat persoonsgegevens alleen mogen worden verwerkt wanneer dit noodzakelijk is en dat rapportages zoveel mogelijk geanonimiseerd moeten zijn. Door deze aanpak is de privacy van alle respondenten gewaarborgd.

1.3.2 Verdiepingsronde

In november 2025 zijn voorlopige resultaten gepresenteerd tijdens een bijeenkomst van de Coöperatie Erfgoed Limburg. Er waren 22 vertegenwoordigers van diverse erfgoedorganisaties aanwezig. Tijdens deze bijeenkomst zijn via de online tool Mentimeter twee aanvullende vragen gesteld over de toekomst van gezamenlijke depotvoorzieningen. De antwoorden werden direct anoniem verzameld en vormden de basis voor een open gedachtewisseling. Hoewel deze groep niet representatief is voor de gehele sector, bieden de resultaten waardevolle verdieping en nuance. Daarom zijn zij geïntegreerd in de conclusies en aanbevelingen.

1.3.3 Gesprekken met erfgoedprofessionals

Parallel aan het vragenlijstonderzoek zijn informele gesprekken gevoerd met verschillende erfgoedprofessionals uit Limburg. Deze gesprekken hadden een verkennend karakter en dienden om de vragenlijst te verfijnen, voorlopige bevindingen te toetsen, en de uiteindelijke analyse te contextualiseren. Omdat deze gesprekken niet systematisch zijn geanalyseerd, worden zij niet als afzonderlijke resultaten gepresenteerd, maar zijn hun inzichten verwerkt in de duiding van de resultaten en in de aanbevelingen.

1.3.4 Bureauonderzoek

Voorafgaand aan en tijdens het onderzoek is literatuur en documentatie bestudeerd over bestaande gedeelde depots in Nederland (zoals in Friesland en het Collectie Centrum Nederland), relevante documenten en rapporten (zoals Kerkenvisies en publicaties van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) en internationale voorbeelden van gezamenlijke depotvoorzieningen. Dit bureauonderzoek diende als inhoudelijke basis voor het ontwerp van de vragenlijst en als referentiekader voor de interpretatie van de resultaten. De bevindingen worden niet afzonderlijk behandeld, maar zijn verweven in de analyse en aanbevelingen.

1.3.5 Werkgroep Coöperatie Erfgoed Limburg

Tijdens het onderzoek vonden meerdere overleggen plaats met een werkgroep vanuit de Coöperatie Erfgoed Limburg. Deze fungeerde als klankbord voor het ontwerp van de vragenlijst, de interpretatie van voorlopige resultaten en de formulering van conclusies en aanbevelingen. De werkgroep leverde waardevolle reflectie en kennis vanuit de praktijk en hielp om het onderzoek te verankeren in de Limburgse erfgoedsector.

1.4 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport bestaat uit een aantal hoofdstukken. In het hiernavolgende hoofdstuk 2 zullen de resultaten van het onderzoek en de analyse daarvan aan bod komen. Dit hoofdstuk is opgedeeld in de zojuist genoemde vier inhoudelijke delen overeenkomstig met de opbouw van de vragenlijst. Per deel zijn de vragen geclusterd in thema's. Daarop volgen de resultaten uit de verdiepingsronde. Ieder deel wordt afgesloten met de belangrijkste bevindingen en een deelconclusie. In hoofdstuk 3 wordt op basis van de resultaten en analyse een eindconclusie getrokken. Als laatste bevat hoofdstuk 4 aanbevelingen die voortkomen uit de onderzoeksresultaten, analyse en conclusie.

2. Onderzoeksresultaten en analyse

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de vragenlijst beschreven en geïnterpreteerd. Waar relevant worden verbanden gelegd tussen verschillende vragen om patronen en onderliggende factoren zichtbaar te maken.

2.1 De respondenten

Het eerste deel van de vragenlijst richt zich op de achtergrond van de respondenten en hun organisaties. Deze informatie is essentieel om de resultaten van het onderzoek naar depotvoorzieningen goed te kunnen interpreteren.

Wegens de geldende privacywetgeving (AVG – Algemene Verordening Gegevensbescherming) worden de antwoorden op vragen die herleidbaar zijn tot personen of organisaties — zoals de naam van de organisatie, het type organisatie en de functie van de respondent — niet in dit rapport weergegeven.

Omdat depotvoorzieningen nauw samenhangen met collectiebeleid en collectiebeheer, zijn de vragen in dit deel breder gesteld dan alleen de fysieke depotsituatie. Collectiebeleid bepaalt wat en waarom er wordt verzameld, collectiebeheer hoe dit dagelijks wordt uitgevoerd, en depotvoorzieningen vormen de fysieke infrastructuur die dit mogelijk maakt. Daarom is ook gevraagd naar de beschikbare menskracht, tijd en financiële middelen voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Deze vragen hadden dus geen betrekking op andere taken binnen de organisatie, al kan er in de praktijk overlap bestaan. Deze gegevens helpen om antwoorden op vragen in de rest van de vragenlijst beter te duiden: verschillen in depotomstandigheden, risico's of keuzes kunnen immers samenhangen met de hoeveelheid beschikbare capaciteit.

2.1.1 Personeel en vrijwilligers

De eerste en tweede vraag gingen in op het aantal betaalde medewerkers en vrijwilligers dat betrokken

is bij het collectiebeleid, collectiebeheer en de depotvoorzieningen.

Betaalde personeelsleden voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen

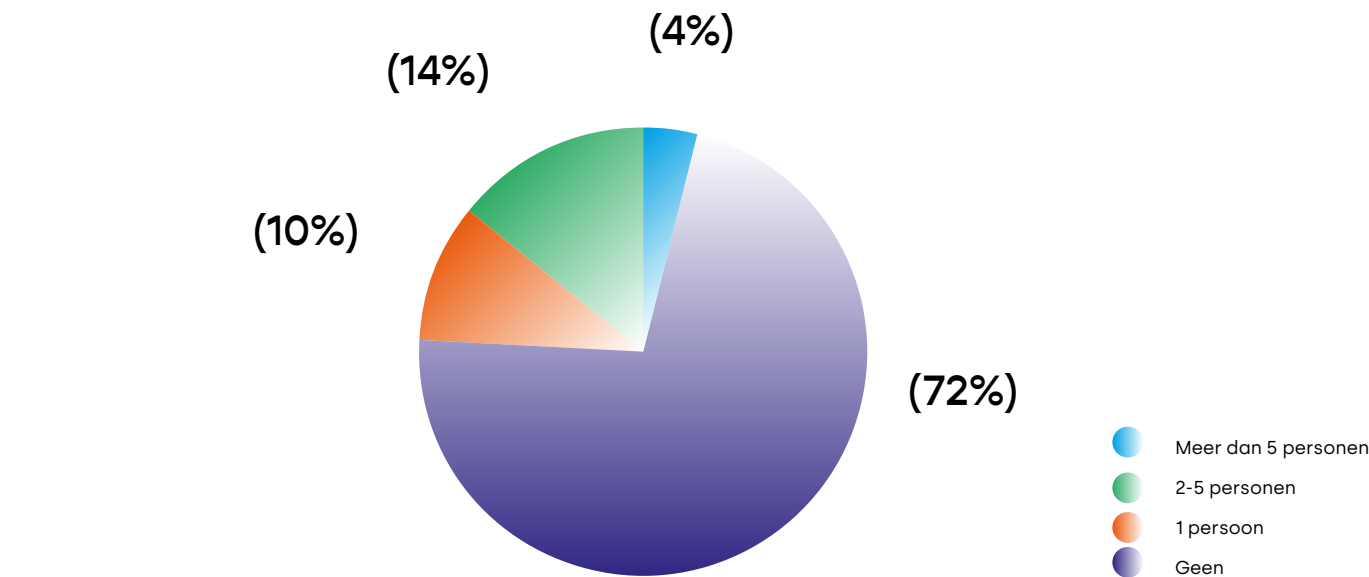

Fig. 1 Aantal betaalde personeelsleden die zich bezighouden met collectiebeleid en collectiebeheer (n=121)

- 72% van de respondenten heeft geen betaalde medewerker(s) voor het collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen.
- 28% van de respondenten heeft één of meerdere betaalde medewerkers voor het collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen.

De antwoordcategorie 'andere' werd door 7 respondenten gekozen, waarbij iedere respondent een toelichting gaf. Op basis van deze toelichtingen konden alle antwoorden worden gehercodeerd naar bestaande antwoordcategorieën. Zo gaven enkele respondenten aan dat er wel iemand in dienst is die zich incidenteel met collectiebeleid en -beheer bezighoudt, maar dit combineert met andere taken. In figuur 1 worden de gehercodeerde antwoorden weergegeven en komt de antwoordcategorie 'andere' niet meer voor.

Het merendeel van de respondenten (72%) geeft aan géén betaalde medewerker(s) te hebben die zich bezighoudt met het collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen. 28% van de respondenten heeft één of meerdere betaalde medewerkers: 1 betaalde medewerker (10%), 2-5 betaalde medewerkers (14%), meer dan 5 betaalde medewerkers (4%). Dit zegt overigens niets over het aantal uren dat zij aan collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen besteden.

Deze resultaten wijzen op een sterke afhankelijkheid van vrijwilligers (zie ook de volgende vraag) en mogelijke gevolgen voor de continuïteit, kwaliteit en strategische ontwikkeling van het collectiebeleid, collectiebeheer en de depotvoorzieningen.

Vrijwilligers voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen

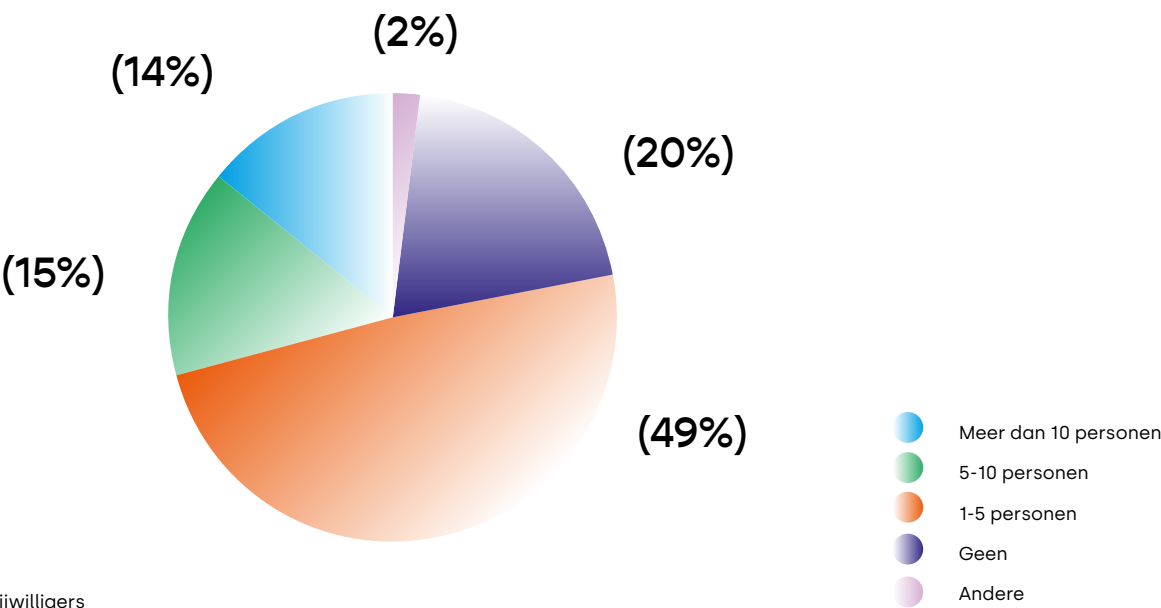

Fig. 2 Aantal vrijwilligers die zich bezighouden met collectiebeleid, collectiebeheer (n=121)

- 78% van de respondenten zet vrijwilligers in voor het collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen.
- 20% van de respondenten heeft geen vrijwilligers voor het collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen.

Evenals bij de vorige vraag, werden ook hier enkele antwoorden die zijn gegeven onder de antwoordcategorie 'andere' gehercodeerd naar bestaande antwoordcategorieën. Het ging om vier antwoorden, waardoor de antwoordcategorie 'andere' kleiner werd.

De overgrote meerderheid (78%) van de respondenten gaf aan dat er vrijwilligers zijn die zich bezighouden met collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen. Dit varieert van 1-5 vrijwilligers (49%), 5-10 vrijwilligers (15%) of meer dan 10 vrijwilligers (14%). Een minderheid van 20% van de respondenten heeft geen vrijwilligers voor deze taken.

Bij het merendeel van de respondenten die hebben aangegeven dat er betaald personeel hiervoor is, zijn er óók vrijwilligers actief die zich met werkzaamheden rondom collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen bezig houden. Bij een minderheid zijn er alléén betaalde medewerkers.

2.1.2 Uren

Vervolgens is aan de respondenten gevraagd aan te geven hoeveel uren zij gemiddeld per week beschikbaar hebben voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen.

Uren voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen

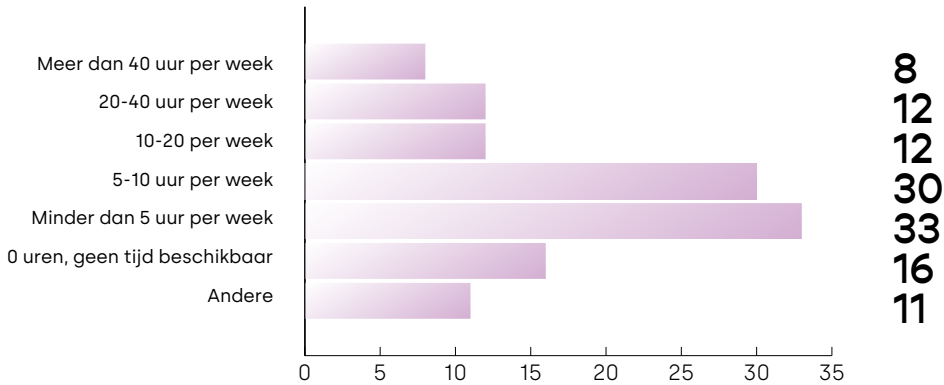

Fig. 3 Hoeveelheid uren beschikbaar voor werkzaamheden m.b.t. collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen (n=122)

- Een aanzienlijk deel van de respondenten heeft nauwelijks tijd beschikbaar voor werkzaamheden met betrekking tot collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen.
- Een kleine groep respondenten heeft substantiële uren beschikbaar voor deze werkzaamheden.

Enkele antwoorden die onder de antwoordcategorie 'andere' zijn gegeven, konden worden gehercodeerd naar andere antwoordcategorieën (2 van de 13), waardoor er 11 antwoorden in de categorie 'andere' overbleven. In deze overgebleven antwoorden gaven respondenten vooral aan dat het aantal beschikbare uren sterk varieert of zo verweven is met andere werkzaamheden dat een betrouwbare schatting niet mogelijk is.

De antwoorden op deze vraag (zie figuur 3) geven een indruk van het aantal uren dat gemiddeld (per week) beschikbaar is voor werkzaamheden rondom collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Het merendeel van de respondenten heeft wel tijd beschikbaar, maar het aantal uren is beperkt. Bij in totaal 63 respondenten (ongeveer de helft van het totaal aantal respondenten) blijft het aantal uren steken op maximaal 10 uur per week: 30 van hen hebben 5-10 uur per week beschikbaar, 33 van hen geeft aan minder dan 5 uur per week aan deze taken te besteden. 12 respondenten gaven aan 20-40 uur beschikbaar te hebben, 8 respondenten hebben meer dan 40 uur beschikbaar.

Deze resultaten laten zien dat de meeste respondenten slechts zeer beperkte tijd kunnen besteden aan collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Dit sluit aan bij de eerdere bevindingen over het beperkte aantal betaalde medewerkers en de grote afhankelijkheid van vrijwilligers: wanneer vooral vrijwilligers deze taken uitvoeren, is de gemiddelde beschikbare tijd hoogstwaarschijnlijk lager.

Om inzicht te krijgen in de werkzaamheden op het gebied van collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen, is aan de respondenten gevraagd toe te lichten waaraan zij deze uren voornamelijk

besteden. De antwoorden op deze open vraag zijn eerst volledig doorgenomen en vervolgens gegroepeerd in categorieën op basis van inhoudelijke overeenkomsten. Deze categorieën zijn niet vooraf vastgesteld, maar zijn ontstaan uit de beschrijvingen die respondenten gaven. Daarbij valt op dat het detailniveau sterk varieerde: sommige respondenten noemden alleen een hoofdcategorie zoals 'collectiebeheer', terwijl anderen dit uitsplitsten in meerdere specifieke werkzaamheden. Deze zijn afzonderlijk meegeteld. Omdat respondenten meerdere werkzaamheden konden noemen, verwijst 'n=..' naar het aantal vermeldingen per categorie. In totaal gaven 111 respondenten samen 325 vermeldingen. De categorieën in figuur 4 zijn gerangschikt op basis van het aantal vermeldingen per categorie.

Uren worden besteed aan:

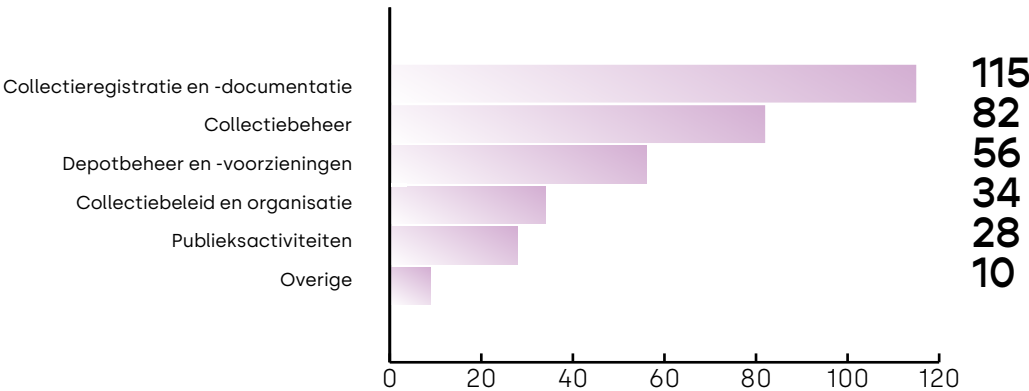

Fig. 4 Categorisering en frequentie van werkzaamheden met betrekking tot collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen (n=325, 111 respondenten)

Uit de antwoorden blijkt dat werkzaamheden die kunnen worden gevat onder de categorie 'collectieregistratie en -documentatie' veruit het vaakst werden genoemd, namelijk 115 keer. Daarmee besteden respondenten dus de meeste uren aan onder andere het beschrijven van stukken, het invoeren in en beheer van registratiesystemen en diverse vormen van digitalisering zoals het scannen van foto's, documenten, archieven, bidprentjes en dergelijke, maar ook het omzetten van oude digitale bestanden. Verschillende werkzaamheden in de categorie 'collectiebeheer' werden 82 keer genoemd

door de respondenten, waaronder materiële verzorging, conservering, restauratie, onderhoud, selectie, acquisities en bruikleenverkeer. Werkzaamheden in de categorie 'depotbeheer en -voorzieningen' werden 56 keer genoemd: opslagbeheer, depotinrichting, klimaatbeheersing, verhuizen van depot, actualiseren van standplaatsen. Werkzaamheden op het gebied van collectiebeleid, geschaard onder de categorie 'collectiebeleid en organisatie', zoals het werken aan beleidsplannen en collectiehulpverleningsplannen, werden minder vaak genoemd: 34 keer. Indirect gerelateerde werkzaamheden op het gebied van publieksactiviteiten (bijvoorbeeld tentoonstellingsinrichting) werden ook door 28 respondenten genoemd.

2.1.3 Budget

Hierna werden aan de respondenten twee vragen gesteld over het beschikbare budget voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. De eerste vraag richtte zich op het budget in euro's per jaar voor werkzaamheden met betrekking tot collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen, exclusief personeelskosten.

Budget voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen

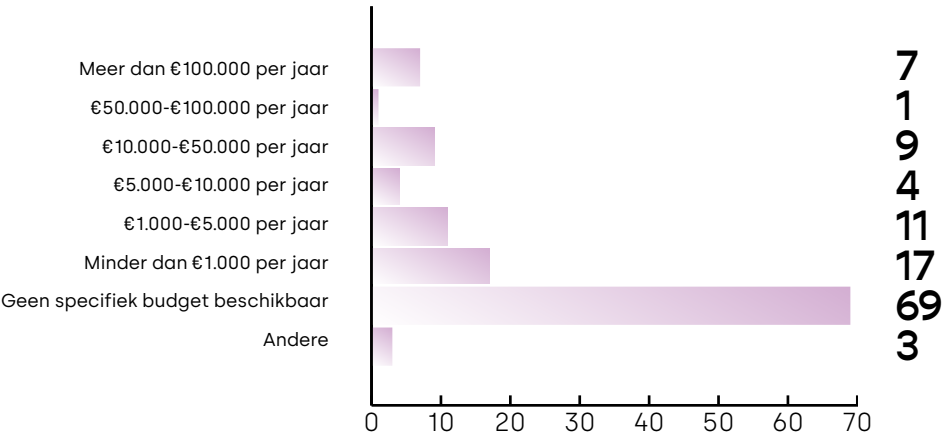

Fig. 5 Budget (in euro's per jaar) voor werkzaamheden m.b.t. collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen (excl. personeelskosten) (n=122)

- De overgrote meerderheid van de respondenten heeft geen specifiek budget voor werkzaamheden met betrekking tot collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen.
- Een klein aantal respondenten beschikt over een substantieel budget hiervoor.

Net als bij eerdere vragen zijn enkele antwoorden die onder de antwoordcategorie 'andere' werden ingevuld gehercodeerd naar bestaande antwoordcategorieën. Hierdoor daalde dit aantal van 11 naar 3 antwoorden. Deze overgebleven antwoorden in de antwoordcategorie 'andere' betroffen respondenten waarvan de collectie, evenals het collectiebeleid en -beheer, bij een andere partij is ondergebracht. Figuur 5 en de toelichting op deze resultaten zijn dus gebaseerd op de gehercodeerde antwoorden.

Een overgrote meerderheid van 69 respondenten gaven aan geen specifiek budget beschikbaar te hebben voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Daarnaast beschikt een aanzienlijk deel over een zeer beperkt budget: 17 respondenten hadden minder dan €1.000 per jaar, en 11 respondenten gaven aan tussen €1.000 en €5.000 per jaar te besteden. Kleinere aantallen respondenten rapporteerden hogere budgetten: 4 respondenten hadden €5.000–€10.000 beschikbaar, 9 respondenten beschikten over €10.000–€50.000, en 1 respondent had een budget tussen €50.000 en €100.000. Tot slot gaf een kleine groep van 7 respondenten aan meer dan €100.000 per jaar te besteden.

De volgende vraag richtte zich op het percentage van het totale jaarbudget dat organisaties besteden aan collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen, inclusief personeelskosten.

Percentage van totale jaarbudget voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen

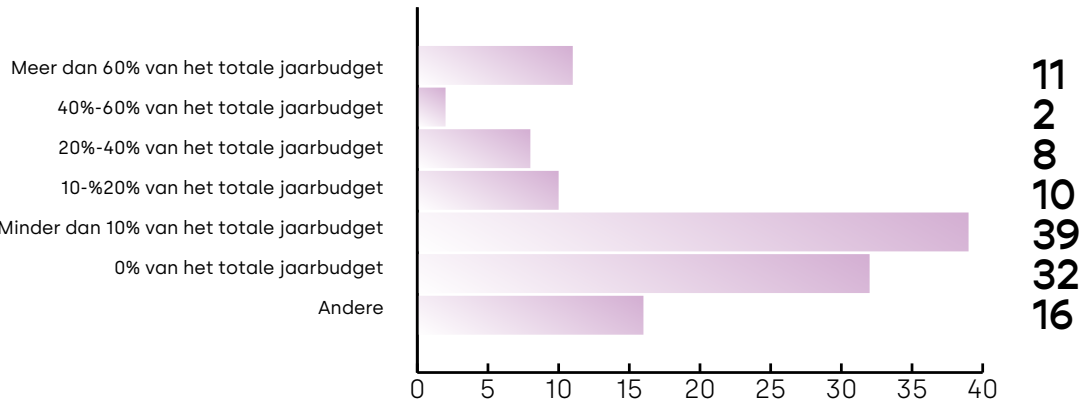

Fig. 6 Percentage van totale jaarbudget voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen (n=118)

- Het merendeel van de respondenten heeft slechts een beperkt percentage van het totale jaarbudget beschikbaar voor werkzaamheden met betrekking tot collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen.
- Een kleine groep respondenten besteedt juist een zeer groot deel van het budget aan deze taken.

Er konden 2 antwoorden die onder de antwoordcategorie 'andere' waren ingevuld, worden gehercodeerd naar bestaande antwoordcategorieën. Figuur 6 en de toelichting op deze resultaten zijn gebaseerd op deze hercodering. In de resterende 16 antwoorden binnen de antwoordcategorie 'andere' gaven respondenten vooral aan dat zij onvoldoende inzicht hadden in de interne budgetverdeling om een betrouwbaar percentage te kunnen noemen.

32 respondenten gaven aan 0% van hun jaarbudget hieraan te besteden. Daarnaast besteedde de grootste groep, 39 respondenten, minder dan 10% van het totale budget hieraan. Dit betekent dat een aanzienlijk deel van de respondenten slechts een zeer beperkt deel van hun middelen inzet voor het behoud en beheer van hun collectie. Een kleinere groep respondenten gaf aan een iets groter deel van het budget te besteden aan collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen:

10 respondenten besteedden 10–20% en 8 respondenten besteedden 20–40% van hun jaarbudget. Slechts 2 respondenten gaven aan 40–60% hieraan te besteden. Toch zijn er ook 11 respondenten die meer dan 60% van hun totale jaarbudget besteden aan collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Bij deze respondenten vormen deze werkzaamheden een zeer centrale en mogelijk kostbare taak.

Deze resultaten laten zien dat de mate waarin de respondenten hun totale budget inzetten voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen zeer varieert. Er bestaan aldus grote verschillen in financiële ruimte, maar hoogstwaarschijnlijk ook in prioritering, wat gezien de grote variatie in de erfgoedsector ook logisch is.

Om inzicht te krijgen in de precieze bestedingen van het beschikbare budget op het gebied van collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen, is aan de respondenten gevraagd toe te lichten waaraan zij dit budget voornamelijk besteden. Evenals de antwoorden op de open vraag over de besteding van de uren zijn ook hier de antwoorden eerst volledig doorgenomen en vervolgens gegroepeerd in categorieën op basis van inhoudelijke overeenkomsten. Deze categorieën zijn niet vooraf vastgesteld, maar zijn ontstaan uit de beschrijvingen die respondenten gaven. Ook bij de antwoorden op deze vraag varieerde het detailniveau behoorlijk, waar sommige respondenten bijvoorbeeld alleen 'huisvesting' noemen, splitsen anderen dit verder uit in hun antwoord. Omdat respondenten meerdere werkzaamheden konden noemen, verwijst 'n=..' naar het aantal vermeldingen per categorie. In totaal gaven 111 respondenten samen 182 vermeldingen. De categorieën zijn gerangschikt op basis van het aantal vermeldingen per categorie.

Budget wordt besteed aan:

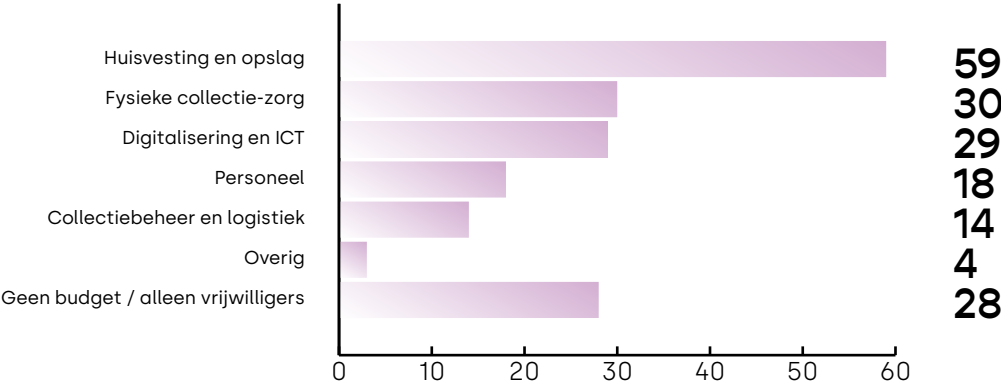

Fig.7 Categorisering en frequentie van budget-besteding (aan collectie-beleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen) (n=182, 111 respondenten)

Uit de antwoorden blijkt dat het beschikbare budget voor collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen vooral wordt besteed aan huisvesting en opslag, dit werd namelijk 59 keer genoemd. Het gaat dan om de kosten voor zowel externe depots als interne opslagruimtes, klimaatbeheersing, beveiliging en energiekosten. Daarnaast gaven 30 respondenten aan dat zij het beschikbare budget besteden aan fysieke collectie-zorg waaronder kosten worden verstaan voor het fysiek beschermen, bewaren of restaureren van collectiestukken (denk aan middelen zoals verpakkingsmaterialen, stellingen of handschoenen). Ongeveer evenveel respondenten, namelijk 29, gaven aan het beschikbare budget te besteden aan digitalisering en ICT, oftewel aan de aanschaf van scanners, software, collectieregistratiesystemen en digitale opslag. Personeelskosten werden relatief weinig genoemd, wat samenhangt met het kleine aandeel betaalde medewerkers dat eerder al naar voren kwam. Dit wordt nog eens onderstreept door de respondenten die in hun antwoord benadrukten geen budget te hebben voor collectiebeleid, -beheer of depotvoorzieningen en volledig draaien op vrijwilligers – 28 respondenten noemden dit expliciet. Tot slot werden collectiebeheer en logistiek, zoals ordening, opschoning, transport en inventarisatie, nauwelijks genoemd: 14 keer. Hier wordt dus weinig budget aan besteed.

2.1.4 Collectiekenmerken

Om inzicht te krijgen in de aard van de collecties van de respondenten, is hen gevraagd een korte omschrijving van hun collectie(s) te geven. De antwoorden op deze open vraag zijn eerst volledig doorgenomen en vervolgens gegroepeerd in categorieën op basis van inhoudelijke overeenkomsten. Deze categorieën zijn niet vooraf vastgesteld, maar zijn ontstaan op basis van de typen collectiestukken die in de antwoorden naar voren kwamen. Omdat respondenten meerdere typen collectiestukken konden noemen, verwijst 'n=..' naar het aantal vermeldingen per categorie. In totaal gaven 122 respondenten samen 382 vermeldingen. De categorieën zijn gerangschikt op basis van het aantal vermeldingen per categorie.

Soorten collectiestukken

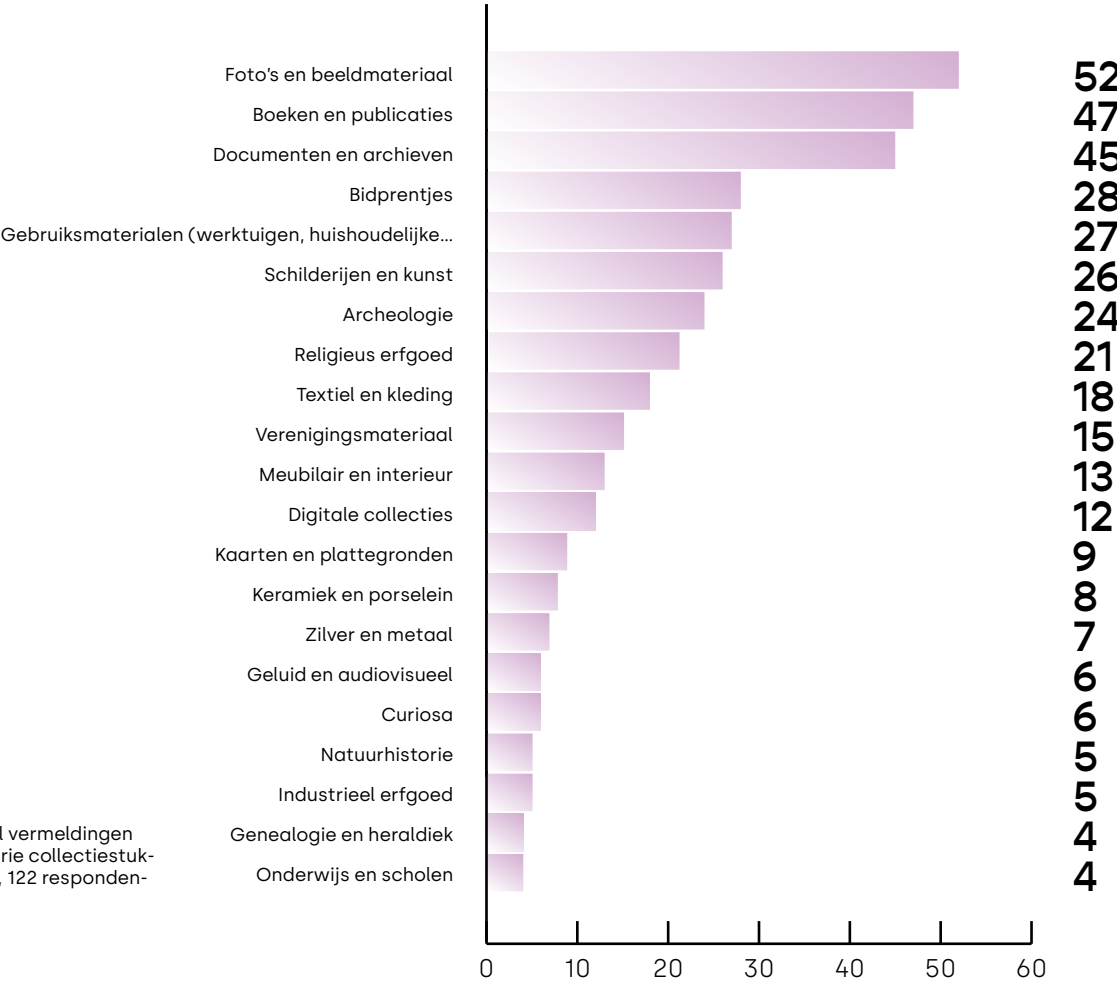

Fig.8 Aantal vermeldingen per categorie collectiestukken (n=382, 122 respondenten)

Uit de antwoorden van 122 respondenten blijkt dat er sprake is van een grote diversiteit aan collectiestukken, zowel tussen de collecties van verschillende respondenten als binnen de collectie(s) van individuele respondenten. De meeste respondenten beheren meerdere typen kunst- en erfgoedobjecten van uiteenlopende materialen en formaten en variërend in kwetsbaarheid en conserveringsbehoefte.

Foto- en beeldmateriaal werd het vaakst genoemd (naast foto's ook dia's, negatieven, glasnegatieven, ansichtkaarten, video's en film). Deze categorie werd gevolgd door de categorie boeken en publicaties, zoals tijdschriften, kranten, Limburgensia, en de categorie documenten en archieven. Collectiestukken die vallen onder een van deze drie categorieën werden veruit het vaakst genoemd, respectievelijk 52, 47 en 45 keer. Daarnaast werden verschillende categorieën meer dan 20 keer genoemd: bidprentjes, gebruiksmaterialen (huishoudelijke artikelen, agrarische materialen, werktuigen en gereedschap), verschillende soorten kunst (schilderijen, tekeningen, installaties en sculpturen), archeologische objecten, natuurhistorische objecten en religieus erfgoed (heiligenbeelden, relieken). Andere categorieën werden minder vaak genoemd, maar zijn wel opgenomen in figuur 8.

2.1.5 Belangrijkste bevindingen en deelconclusie

Veel respondenten werken met zeer beperkte personele en financiële middelen voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Een minderheid beschikt over betaalde medewerkers, waardoor organisaties sterk afhankelijk zijn van vrijwilligers. Ook bij organisaties die wél betaald personeel hebben, zijn doorgaans vrijwilligers actief, waardoor collectie gerelateerde werkzaamheden vaak gezamenlijk worden uitgevoerd. De beschikbare tijd voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen is bovendien beperkt: veel respondenten hebben slechts enkele uren per week beschikbaar. De beschikbare tijd wordt vooral besteed aan collectieregistratie en -documentatie, gevolgd door collectiebeheer en depotbeheer; beleidsmatige taken

komen duidelijk minder aan bod. Dit laat zien dat de nadruk vooral op uitvoerende taken ligt. Tegelijkertijd blijkt dat structureel depotbeheer en beleidsontwikkeling door tijdgebrek vaak reactief of versnipperd worden uitgevoerd.

Financieel gezien heeft de meerderheid van de respondenten geen specifiek budget voor werkzaamheden op het gebied van collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Organisaties die wél middelen beschikbaar hebben, besteden doorgaans minder dan 10% van hun totale jaarbudget aan deze taken. Het beschikbare budget gaat vooral naar huisvesting en opslag, gevolgd door fysieke collectiezorg en digitalisering en ICT voorzieningen.

De collecties zelf zijn zeer divers, met een nadruk op foto- en beeldmateriaal, boeken en publicaties, en documenten en archieven, aangevuld met uiteenlopende objectcategorieën. Deze variatie brengt verschillende eisen met zich mee voor opslag, beheer en conservering.

De combinatie van beperkte capaciteit, geringe middelen en uiteenlopende collectie-eisen maakt het uitvoeren van duurzaam, strategisch en kwalitatief hoogwaardig collectie- en depotbeheer uitdagend. Deze bevindingen vormen een belangrijk kader voor de interpretatie van de resultaten in de volgende delen van het onderzoek. De huidige staat van de depotvoorzieningen en de wensen en behoeften voor de toekomst moeten worden begrepen tegen de achtergrond van deze structurele beperkingen en variaties binnen de sector.

2.2 De huidige depotvoorzieningen

In het tweede deel van de vragenlijst zijn vragen gesteld over de huidige depotvoorzieningen waar de respondenten over beschikken. Hierdoor kan een beeld worden verkregen van de stand van zaken en of deze voorzieningen voldoen aan de wensen en behoeften die volgens de respondenten nodig zijn om hun collectie goed te beheren.

2.2.1 Locatie depot

Er is aan de respondenten gevraagd waar het depot waarin de collectie is opgeslagen zich momenteel bevindt. Respondenten konden meerdere antwoorden selecteren, omdat collecties soms over verschillende locaties zijn verspreid.

Locatie depot

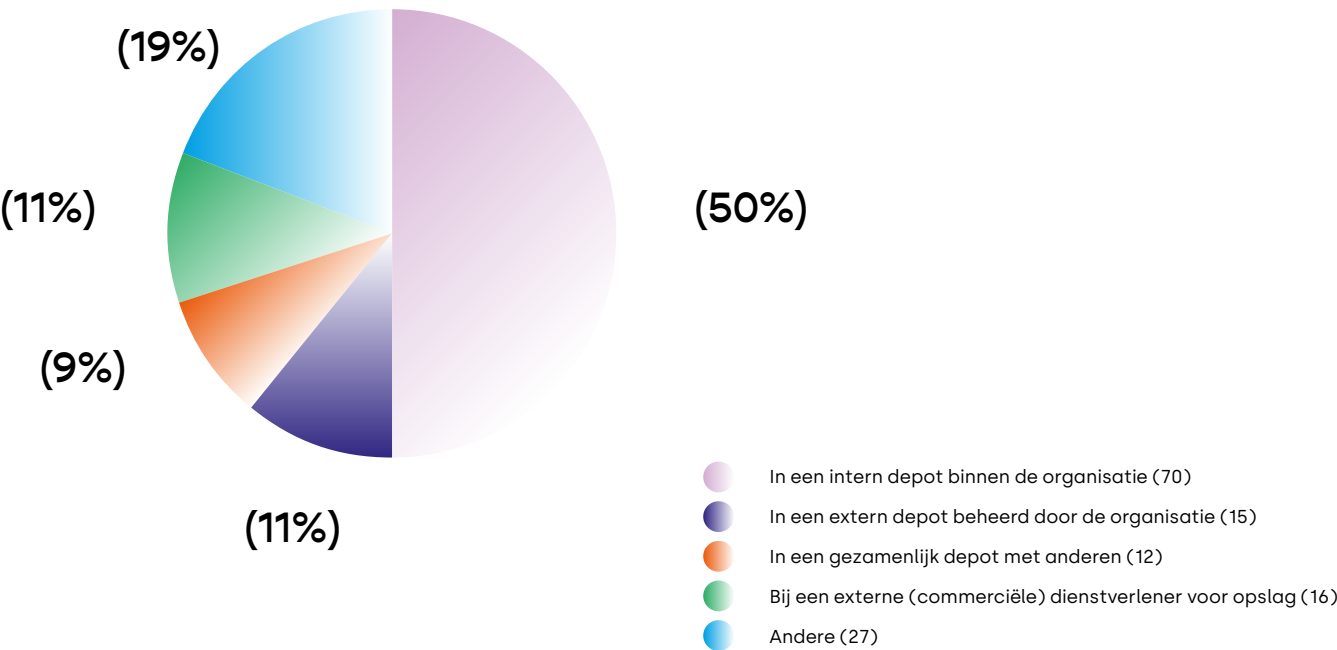

Fig. 9 Locatie depot (n=120)

- De helft van de respondenten heeft in ieder geval een deel van de collectie in een intern depot binnen de eigen organisatie opgeslagen.
- Een aanzienlijk deel van de respondenten maakt gebruik van andere depotvoorzieningen dan interne of combineert verschillende opslaglocaties.

Wanneer de antwoordcategorie 'andere' werd gekozen, is de toelichting bekeken en waar passend gehercodeerd. Dit bleek slechts in twee gevallen mogelijk. Figuur 9 toont de gehercodeerde antwoorden, de overige antwoorden bleven onder de categorie 'andere' vallen. De antwoorden binnen deze categorie geven inzicht in de uiteenlopende omstandigheden waarmee sommige respondenten te maken hebben. Zo gaven sommige respondenten aan dat hun collectie bij iemand thuis wordt bewaard, meestal bij een vrijwilliger die bij de stichting of vereniging betrokken is. Uit hun toelichtingen op latere vragen over de geschiktheid van hun depot blijkt dat zij deze situatie als onvoldoende en onwenselijk ervaren. Deze respondenten gaven aan behoefte te hebben aan een structurele, duurzame oplossing die continuïteit en behoud beter kan waarborgen. Ook zijn er respondenten die aangaven geen apart depot te hebben; in sommige gevallen fungeert de expositieruimte tevens als opslagruimte.

Er gaven 70 respondenten aan dat zij beschikken over een intern depot binnen de eigen organisatie, dit beheren zij dus zelfstandig. Van deze groep hebben 14 respondenten daarnaast ook een extern depot dat zij zelf beheren en/of maken zij gebruik van een depot bij een externe (commerciële) dienstverlener.

In totaal maakt 11% van de respondenten gebruik van een extern depot dat zij zelf beheren. Dit kan erop wijzen dat zij onvoldoende interne ruimte hebben, maar wel de capaciteit hebben en/of noodzaak zien om een eigen externe opslaglocatie te onderhouden. Een klein aantal van 12 respondenten gaf aan gebruik te maken van een gezamenlijk depot met anderen.

Daarnaast heeft 11% van de respondenten in ieder geval een deel van de collectie ondergebracht bij een

externe (commerciële) dienstverlener. Dit kan wijzen op ruimtegebrek, het ontbreken van geschikte eigen voorzieningen of een bewuste keuze voor professionele opslag met hogere kwaliteitseisen.

2.2.2 Depotomstandigheden

Om inzicht te krijgen in de omstandigheden waaronder collecties worden opgeslagen, is aan de respondenten gevraagd om voor een aantal depotkenmerken aan te geven of deze wel, deels of niet van toepassing zijn op hun situatie. Figuur 10 toont de resultaten. Door afronding kunnen de totalen afwijken van 100%.

Kenmerken van toepassing op het depot

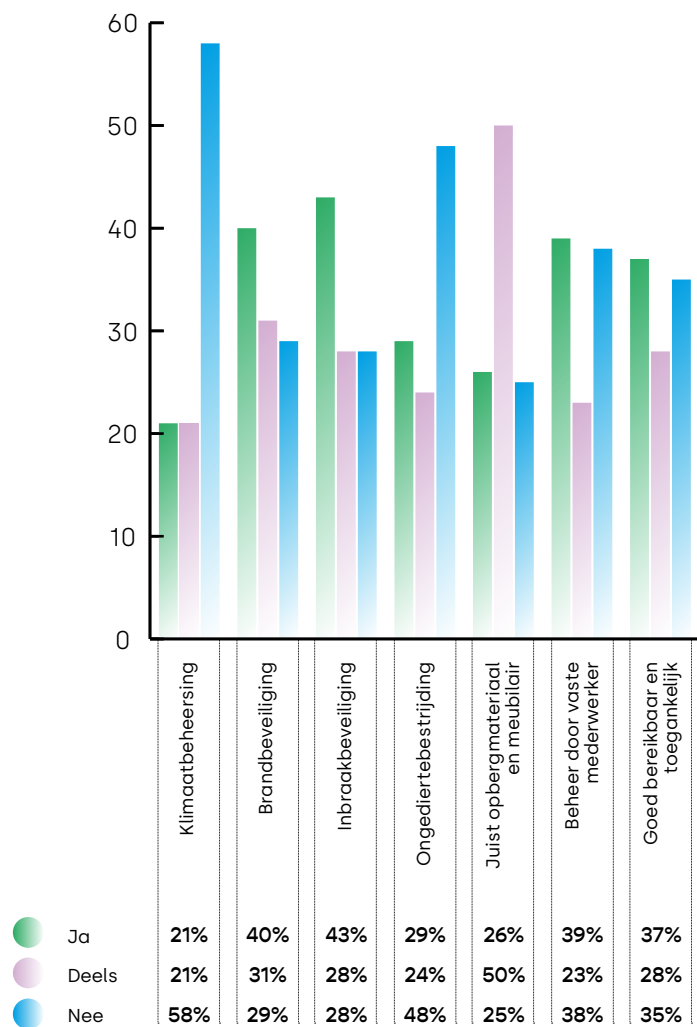

Fig. 10 Kenmerken wel, deels of niet van toepassing op het depot (n=120)

- Bij meer dan de helft van de respondenten (58%) ontbreekt klimaatbeheersing in het depot.
- Kenmerken die relatief het vaakst aanwezig zijn, zijn inbraakbeveiliging (43%), brandbeveiliging (40%) en beheer door vaste medewerker(s) (39%).

De grootste uitschieter betreft klimaatbeheersing: bij 58% van de respondenten ontbreekt deze volledig. 21% van de respondenten beschikt wel over klimaatbeheersing, het laagste percentage van alle kenmerken. Een andere uitschieter betreft ongediertebestrijding; bij bijna de helft van de respondenten wordt hier niets aan gedaan (48%). Kenmerken die relatief het vaakst aanwezig zijn, zijn inbraakbeveiliging (43%), brandbeveiliging (40%) en beheer door vaste medewerker(s) (39%).

15 respondenten gaven aan dat alle genoemde kenmerken volledig van toepassing zijn op hun depot. Dit betreft niet alleen respondenten van professionele organisaties, maar ook respondenten die hiervoor weinig of geen budget hebben, geen betaalde personeelsleden (alleen vrijwilligers) en weinig uren. Zij kunnen wel allemaal gebruik maken van de faciliteiten van een professionele archiefinstelling waarmee zij nauw samenwerken – een aanwijzing dat samenwerking een belangrijke rol kan spelen in het realiseren van goede depotomstandigheden. Daartegenover staan 12 respondenten die aangaven dat geen enkele van de kenmerken op hun depot van toepassing is. Dit zijn voornamelijk kleine stichtingen en verenigingen die weinig menskracht, uren en budget tot hun beschikking hebben. Uit de nog volgende vragen over hoe geschikt zij hun depotvoorzieningen vinden, blijkt dat zij hun depotvoorzieningen als (zeer) onvoldoende beoordelen. Zij kampen niet alleen met het ontbreken van klimaatbeheersing, maar met nog fundamentele problemen zoals lekkages en vocht. Voor deze organisaties is het al een uitdaging om überhaupt over een ruimte met enige continuïteit te beschikken. De overige 93 respondenten gaven een gemengd beeld: sommige kenmerken zijn wel aanwezig, andere deels of helemaal niet.

Deze resultaten wijzen op een grote variatie in de kwaliteit van depotvoorzieningen en laten zien dat voor veel respondenten goed collectiebeheer een uitdaging is. De kleine groep die alle kenmerken op orde heeft, laat zien dat samenwerking met professionele organisaties een effectieve manier kan zijn om de kwaliteit van depotbeheer te verhogen, ook voor organisaties met weinig middelen.

2.2.3 Geschiktheid depot

Er werd zojuist al gerefereerd aan de volgende vraag: In hoeverre vinden de respondenten de huidige depotvoorzieningen geschikt voor het beheer van hun collectie? Door afronding wijkt het totaal in figuur 11 af van 100%.

Geschiktheid depotvoorzieningen voor het beheer van de collectie

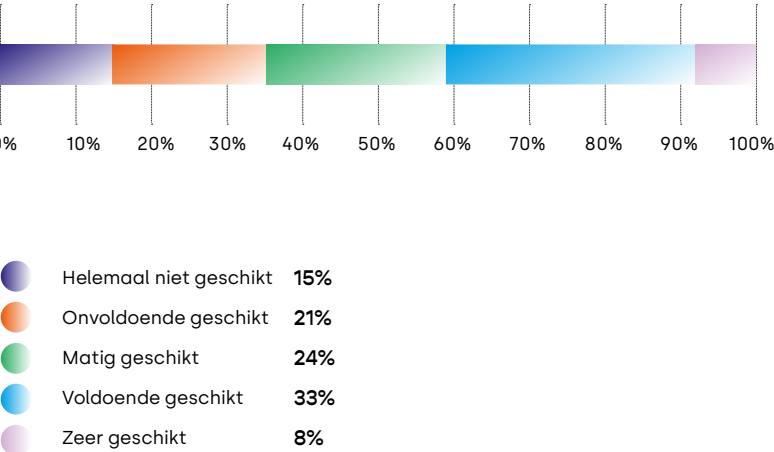

Fig. 11 Geschiktheid depotvoorzieningen voor het beheer van de collectie (n=117)

- Een meerderheid van 60% van de respondenten vindt hun depotvoorzieningen matig, onvoldoende of helemaal niet geschikt voor het beheer van hun collectie.
- Een zeer kleine groep van 8% van de respondenten vindt hun depotvoorzieningen zeer geschikt.

Hoewel 33% van de respondenten aangaf dat de depotvoorzieningen voldoende geschikt zijn, vindt een aanzienlijk deel (60%) de voorzieningen matig,

onvoldoende of zelfs helemaal niet geschikt. Slechts 8% beoordeelde de depotvoorzieningen als zeer geschikt. Dit laat zien dat de meerderheid van de organisaties knelpunten ervaart in de geschiktheid van hun depot voor duurzaam collectiebeheer.

De toelichtingen in de vervolgvraag geven meer inzicht in de achterliggende redenen voor deze beoordelingen. Respondenten die hun depotvoorzieningen zeer geschikt vinden, zijn veelal officiële archiefbewaarplaatsen of organisaties die hun collectie hebben kunnen onderbrengen bij een professionele archiefinstelling of gespecialiseerde externe partij. Zij profiteren van voorzieningen die voldoen aan wettelijke of professionele normen.

Binnen de groep die aangaf de voorzieningen voldoende geschikt te vinden, zijn twee patronen zichtbaar. Een deel vergeleek de eigen situatie met wettelijke of professionele normen en concludeerde dat de basis op orde is, al zijn er soms beperkingen voor specifieke objecten of materialen. Bij sommige respondenten ontbrak het aan één of enkele voorzieningen in het depot of beschikte bijvoorbeeld niet in elke ruimte over klimaatbeheersing. Een ander deel van deze respondenten beoordeelde de huidige situatie positief omdat deze een duidelijke verbetering vormde ten opzichte van eerdere omstandigheden. De beoordeling blijkt daarmee deels contextafhankelijk: wat voor de ene organisatie 'voldoende' is, zou door een andere als ontoereikend worden beschouwd.

Respondenten die hun depotvoorzieningen matig geschikt bevonden, noemden in hun toelichting het ontbreken van ongediertebestrijding of brandbeveiliging. Wat met name opviel, is dat een groot deel van deze respondenten specifiek het (deels) ontbreken van klimaatbeheersing als belangrijke reden voor hun beoordeling noemde. Dit sluit aan bij de eerdere resultaten waaruit bleek dat klimaatbeheersing bij 58% van de respondenten geheel ontbreekt en bij 21% deels. Ook het delen van depotruimtes met derden, waardoor de collectie dus ook voor anderen toegankelijk is, en ruimtegebrek werden veel genoemd. Deze groep bestaat grotendeels uit lokale verenigingen en stichtingen met beperkte middelen.

De respondenten die aangaven de voorzieningen onvoldoende geschikt te vinden, vormen een gemengde groep. Zowel kleine organisaties met beperkte middelen als organisaties met meer personeel, uren en budget noemden het ontbreken van klimaatbeheersing, ruimtegebrek en onzekerheid over het toekomstig gebruik van de depotruimte als belangrijke knelpunten.

De groep die de voorzieningen helemaal niet geschikt achtte, bestaat voornamelijk uit kleine organisaties, zoals verenigingen en stichtingen met zeer beperkte middelen. Zij gaven aan te kampen met structureel ruimtegebrek en opslagruimtes die nauwelijks aan basisvoorwaarden voldoen. Vaak ontbraken vrijwel alle eerder genoemde kenmerken, zoals klimaatbeheersing, brand- en inbraakbeveiliging, ongediertebestrijding, geschikt opbergmateriaal en goede bereikbaarheid toegankelijkheid.

Een terugkerend thema onder respondenten die hun depot als matig, onvoldoende of helemaal niet geschikt beoordeelden, is het gebrek aan continuïteit. Zij zijn bijvoorbeeld afhankelijk van een particulier die ruimte beschikbaar stelt, waardoor de toekomst van de opslag onzeker is.

Op basis van alle antwoorden kan worden gesteld dat er geen eenduidig verband is tussen het type respondenten en organisaties, en de beoordeling van de depotgeschiktheid. Wel valt op dat respondenten met meer middelen (zowel personeel als uren als budget) doorgaans hogere normen stellen waaraan zij moeten of willen voldoen en daardoor ook strenger zijn in hun beoordeling. Respondenten met beperkte middelen hanteren vaak lagere eisen en verwachtingen en ervaren verbeteringen sneller als voldoende, ook wanneer de omstandigheden objectief gezien nog steeds matig of slecht zijn.

2.2.4 Belangrijkste bevindingen en deelconclusie

De huidige depotvoorzieningen van de respondenten laten een breed en divers beeld zien. De helft beschikt over een intern depot, maar veel respondenten maken gebruik van meerdere of alternatieve opslaglocaties, waaronder externe depots, commerciële dienstverleners of particuliere ruimtes. Uit toelichtingen blijkt dat deze laatste situaties vaak als onwenselijk en onvoldoende duurzaam worden ervaren, met een duidelijke behoefte aan een structurele, stabiele oplossing die continuïteit en behoud beter waarborgt. Basisvoorzieningen zijn niet overal aanwezig, zo ontbreekt bij meer dan de helft van de respondenten klimaatbeheersing. Een kleine groep respondenten beschikt over alle genoemde voorzieningen, vaak in samenwerking met professionele archiefinstellingen, terwijl een vergelijkbaar kleine groep vrijwel geen van deze voorzieningen heeft en kampt met fundamentele problemen zoals vocht, lekkages en ruimtegebrek.

De beoordeling van de respondenten van de geschiktheid van de depotvoorzieningen sluit hierbij aan: meer dan de helft van de respondenten vindt de eigen voorzieningen matig, onvoldoende of niet geschikt, terwijl een zeer kleine groep deze als zeer geschikt beoordeelt. Veelgenoemde aandachtspunten zijn het ontbreken van klimaatbeheersing, ruimtegebrek, gedeelde depots en onzekerheid over de continuïteit van de opslag. Respondenten met meer middelen beoordelen hun depot doorgaans kritischer, terwijl respondenten met beperkte middelen sneller tevreden zijn, ook wanneer bepaalde voorzieningen ontbreken.

De depotvoorzieningen van de respondenten vertonen aanzienlijke variatie in kwaliteit en uitrusting. Een deel beschikt over goed uitgeruste depots, terwijl anderen beperkte voorzieningen hebben of gebruikmaken van tijdelijke of minder structurele oplossingen. Samenwerking met professionele organisaties komt in enkele gevallen naar voren als een manier om toegang te krijgen tot meer uitgebreide faciliteiten.

2.3 Risico's en calamiteiten

In het derde deel van de vragenlijst kwamen vragen aan bod over risico's en calamiteiten rondom de collectie en depotvoorzieningen.

2.3.1 Knelpunten, risico's en bedreigingen bij collectiebeheer en depotvoorzieningen

Om inzicht te krijgen in de knelpunten, risico's en bedreigingen die respondenten ervaren op het gebied van het collectiebeheer en depotvoorzieningen, is hen gevraagd aan te geven welke hiervan op hun situatie van toepassing zijn. De respondenten konden meerdere opties selecteren.

Knelpunten, risico's en bedreigingen bij collectiebeheer en depotvoorzieningen

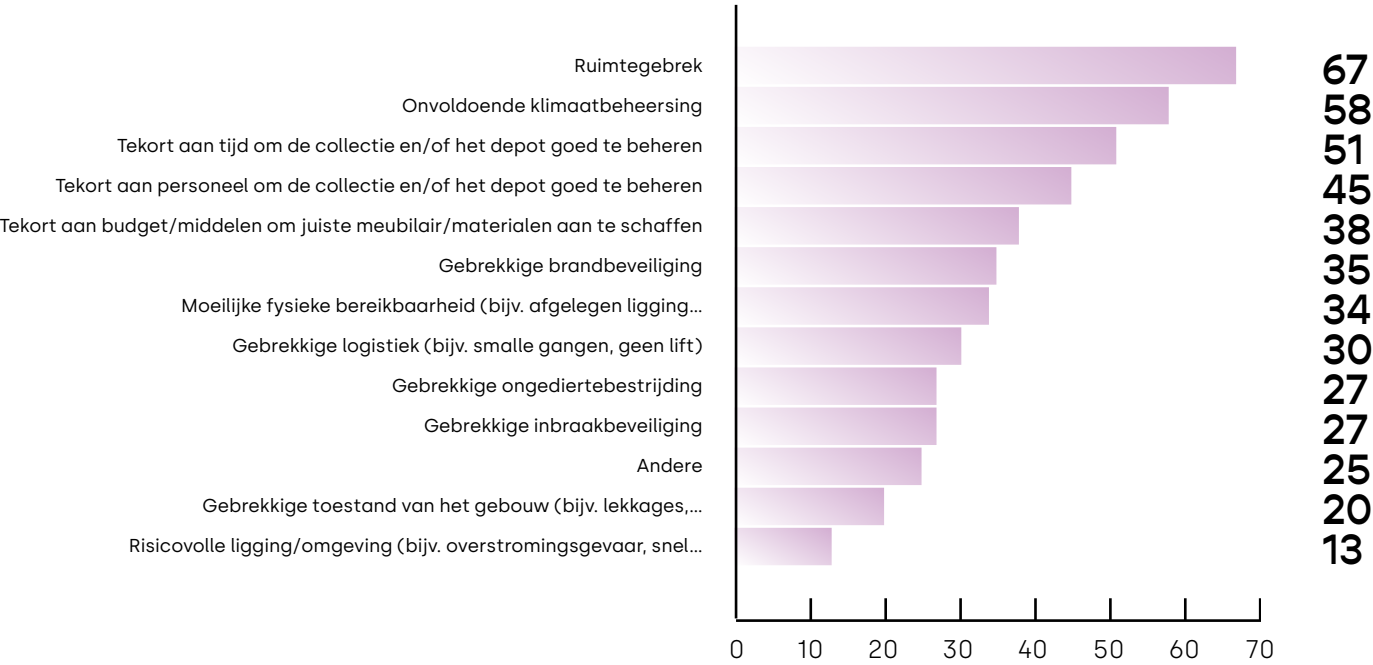

Fig. 12 Knelpunten, risico's en bedreigingen bij collectiebeheer en depotvoorzieningen (n=470, 115 respondenten)

- Ruimtegebrek werd door meer dan de helft van de respondenten genoemd en is het meeste aangemerkte knelpunt, risico of bedreiging.
- Onvoldoende klimaatbeheersing werd door de helft van de respondenten aangemerkt als knelpunt, risico of bedreiging.

Uit eerdere resultaten bleek al dat klimaatbeheersing bij het merendeel van de respondenten ontbreekt (58%) of slechts deels aanwezig is (21%). De resultaten bij deze vraag bevestigen dat dit ook daadwerkelijk als probleem wordt ervaren: 58 respondenten noemden onvoldoende klimaatbeheersing als knelpunt, risico of bedreiging bij het collectiebeheer en de depotvoorzieningen. Ruimtegebrek werd echter het meest ervaren als knelpunt, risico of bedreiging. Meer dan de helft van de respondenten, namelijk 67, koos voor dit antwoord. Hoewel dit een duidelijk probleem signaleert, blijkt uit de antwoorden dat de oplossing niet zo eenvoudig is als 'meer ruimte creëren'. Veel respondenten noemden namelijk ook een tekort aan tijd en personeel om de collectie en het depot goed te beheren. Om dit beter te begrijpen is gekeken naar de overlap tussen deze knelpunten: hoeveel respondenten die ruimtegebrek als knelpunt aangaven, noemden ook een tekort aan tijd of een tekort aan personeel?

Ruimtegebrek + tekort aan personeel of tekort aan tijd

Fig. 13 Ruimtegebrek + een tekort aan personeel of een tekort aan tijd om de collectie en/of het depot goed te beheren (n=67; de respondenten die ruimtegebrek hebben aangemerkt)

Van de 67 respondenten die ruimtegebrek noemden, gaven:

- 28 respondenten daarnaast ook een tekort aan personeel aan.
- 35 respondenten daarnaast ook een tekort aan tijd aan.
- 24 respondenten alle drie de knelpunten tegelijk aan.

Deze resultaten laten zien dat ruimtegebrek vaak samenhangt met bredere capaciteitsproblemen. Meer ruimte alleen lost de knelpunten dus slechts gedeeltelijk op wanneer er niet tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in tijd en personeel voor professioneler collectie- en depotbeheer.

Bij de antwoordcategorie 'andere' vallen twee terugkerende thema's op. Ten eerste gaven verschillende respondenten aan dat zij geen structurele depotruimte hebben, waardoor er geen zicht is op continuïteit op de lange termijn. Ten tweede werd regelmatig een gebrek aan beleid voor verzamelen en ontzamelen genoemd. Dit leidt ertoe dat er te veel wordt bewaard, wat het eerder gesignaleerde ruimtegebrek verder versterkt. Dit suggereert dat een deel van het ruimteprobleem niet alleen fysiek, maar ook beleidsmatig van aard is.

2.3.2 Calamiteiten en nooddepots

Vervolgens is aan de respondenten gevraagd of zij beschikking hebben over een nooddepot of een andere plek waar in geval van nood (delen van) de collectie naartoe kunnen worden gebracht.

Nooddepot

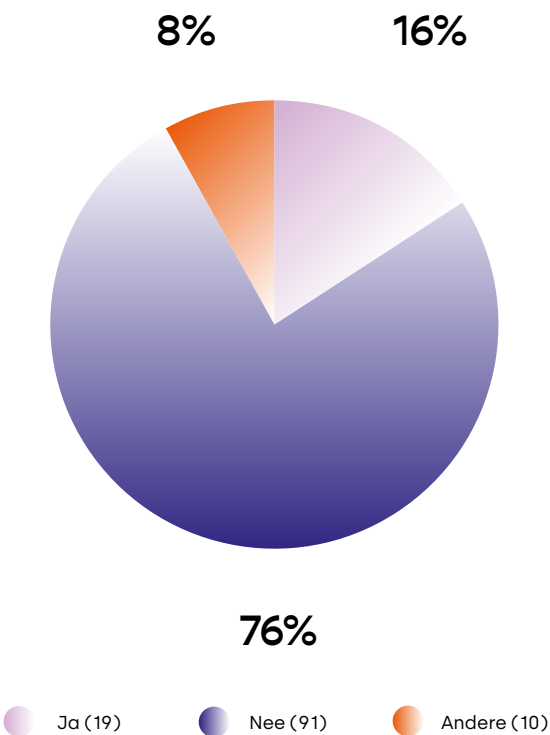

Fig. 14 Beschikking over een nooddepot of alternatieve noodlocatie (n=120)

- 76% van de respondenten gaf aan dat er geen nooddepot of andere plek is waar bij calamiteiten (delen van) de collectie naartoe kunnen worden gebracht.
- Een kleine groep respondenten (16%) beschikt hier wel over.

Een aantal antwoorden die onder de antwoordcategorie 'andere' waren ingevuld, namelijk 5 antwoorden, zijn gehercodeerd naar bestaande antwoordcategorieën. De overige antwoorden varieerden van gevorderde plannen voor een noodvoorziening tot situaties waarin delen van de collectie al elders zijn ondergebracht en deze samenwerkingspartner in geval van nood de opvang regelt.

In totaal gaven 91 respondenten, iets meer dan driekwart, aan dat zij geen beschikking hebben over een nooddepot of andere plek waar in geval van nood (delen van) de collectie naartoe kunnen worden gebracht. Deze groep is divers samengesteld en omvat zowel respondenten met

weinig menskracht, uren en budget voor collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen, alsook respondenten met meer middelen hiervoor.

Daartegenover staat dat 16% van de respondenten aangaf dat zij wél beschikken over een nooddepot of alternatieve noodlocatie. Ook dit betreft een gemengde groep: niet alleen grote, professionele organisaties met relatief gezien veel menskracht, uren en budget, maar ook kleinere organisaties met beperkte middelen. Uit de toelichtingen bleek dat de aard van de noodvoorziening sterk verschilt. Aan de ene kant zijn er respondenten die gebruik kunnen maken van tijdelijke opslagruimtes bij professionele externe partijen; aan de andere kant zijn er respondenten die in geval van nood zijn aangewezen op ruimtes in privéwoningen van familie of bekenden.

Hierna werd aan de respondenten gevraagd of er een calamiteitenplan of collectiehulpverleningsplan is.

Is er een calamiteitenplan of een collectiehulpverleningsplan?

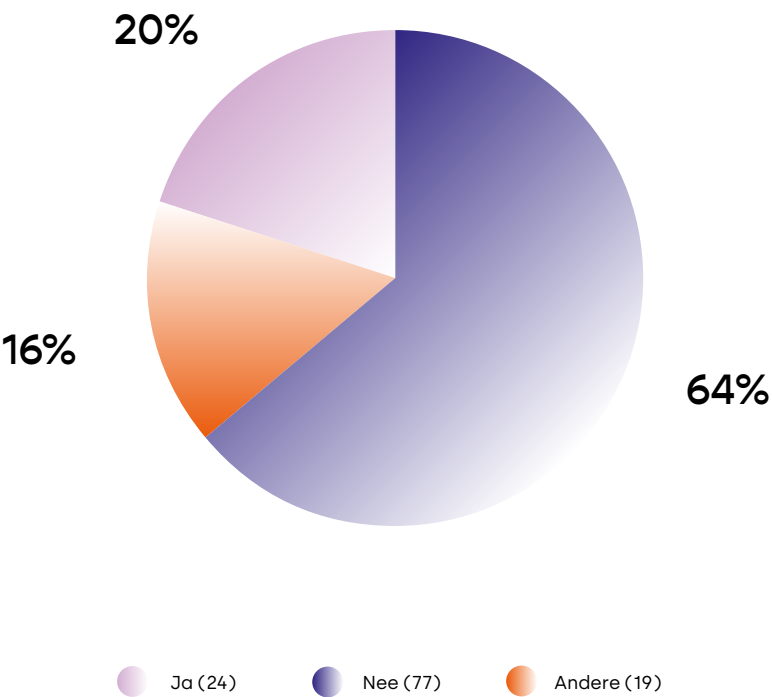

Fig. 15 Is er een calamiteitenplan of collectiehulpverleningsplan? (n=120)

- 64% van de respondenten heeft geen calamiteitenplan of collectiehulpverleningsplan.
- 20% van de respondenten beschikt hier wel over.

Een meerderheid van de respondenten, namelijk 64%, gaf aan geen calamiteitenplan of collectiehulpverleningsplan te hebben. 20% van de respondenten beschikt wel over een dergelijk plan. Daarnaast koos 16% de antwoordcategorie 'andere'. Uit de toelichtingen van deze respondenten bleek dat er of voor slechts een deel van de collectie een (beknopt) plan is, of dat er momenteel een plan in ontwikkeling is, of dat een bestaand plan (zeer) verouderd is en dus niet meer aansluit op de actuele situatie, of niet officieel is vastgesteld, of dat de collectie elders is ondergebracht en men daarom afhankelijk is van het beleid van de beherende organisatie.

Het valt op dat bij de respondenten die wél een calamiteitenplan of collectiehulpverleningsplan hebben, doorgaans betaald personeel aanwezig is dat structureel tijd kan besteden aan collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Dit verklaart waarschijnlijk waarom juist zij vaker over een plan beschikken: zij hebben simpelweg meer capaciteit en expertise om een dergelijk document te ontwikkelen en actueel te houden.

Om de mate van voorbereiding op calamiteiten beter te kunnen duiden, zijn de antwoorden op de vragen over het beschikken over een nooddepot (of alternatieve noodlocatie) en over een calamiteitenplan of collectiehulpverleningsplan met elkaar in verband gebracht. De onderstaande tabel toont de combinaties van antwoorden.

De symbolen betekenen het volgende:
+ = aanwezig
- = niet aanwezig
~ = 'andere' (bijvoorbeeld in ontwikkeling, gedeeltelijk aanwezig, verouderd of afhankelijk van externe beheerder)

Rij	Aantal Respondenten	Nooddepot (of anderszins)	Calamiteitenplan/collectiehulpverleningsplan	%
A	6	+	+	5%
B	9	+	-	7,5%
C	4	+	~	3%
D	17	-	+	14%
E	1	~	+	1%
F	6	-	~	5%
G	9	~	-	7,5%
H	68	-	-	57%

De rijen B tot en met G laten verschillende tussenvormen zien: respondenten die slechts gedeeltelijk voorbereid zijn, bijvoorbeeld doordat zij wel een nooddepot (of alternatieve noodlocatie) hebben maar geen calamiteitenplan/collectiehulpverleningsplan (rij B; 7,5% van de respondenten), of doordat zij een plan hebben dat nog in ontwikkeling is of niet volledig actueel is (rij C en F). Deze variatie laat zien dat de mate waarin de respondenten zijn voorbereid op calamiteiten uiteenloopt.

De grijs gemarkeerde rijen A en H illustreren de uitersten op het spectrum qua voorbereiding op calamiteiten:

- Rij A toont dat 5% van alle respondenten een nooddepot (of alternatieve noodlocatie) heeft én een calamiteitenplan/collectiehulpverleningsplan heeft opgesteld. Zij hebben dus zowel preventieve als organisatorische maatregelen getroffen en zijn het best voorbereid op mogelijke calamiteiten.
- Rij H laat zien dat 57% van alle respondenten noch een nooddepot (of alternatieve noodlocatie), noch een calamiteitenplan/collectiehulpverleningsplan heeft. Dit betekent dat meer dan de helft van de respondenten

geen structurele voorzorgsmaatregelen heeft getroffen om schade bij calamiteiten te beperken.

Deze uitkomsten laten zien dat slechts een zeer klein deel van de organisaties volledig voorbereid is, terwijl een meerderheid juist helemaal geen voorzieningen of plannen heeft. De tussengroep (rijen B t/m G) laat zien dat er wel initiatieven of gedeeltelijke maatregelen bestaan, maar dat deze vaak nog niet volledig zijn uitgewerkt of geborgd.

Vervolgens werd aan de respondenten gevraagd of zij in het verleden te maken hebben gehad met calamiteiten die (delen van) het depot of de collectie hebben getroffen.

Calamiteiten in het verleden

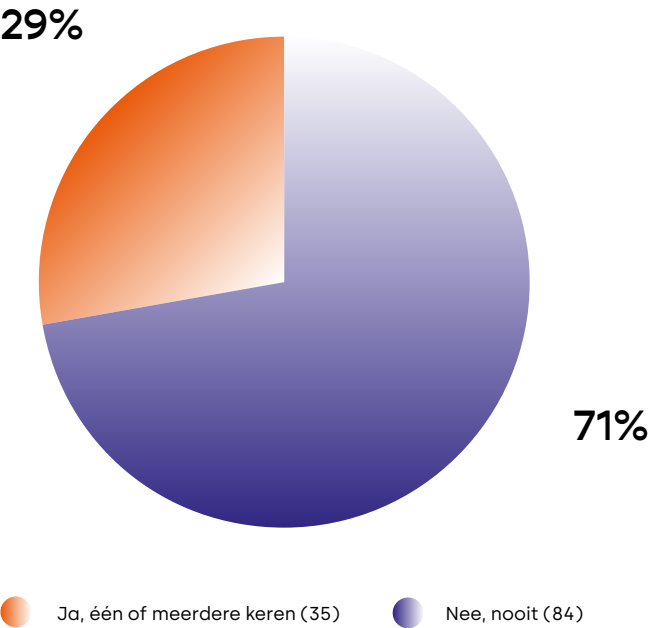

Fig. 16 Calamiteiten in het verleden (n=119)

- 71% van de respondenten heeft nog nooit te maken gehad met calamiteiten die (delen van) het depot of de collectie hebben getroffen.
- 29% van de respondenten is wel al eens getroffen door calamiteiten.

Een grote meerderheid van 71% van de respondenten gaf aan nog nooit te maken te hebben gehad met

calamiteiten die (delen van) het depot of de collectie hebben getroffen. De overige 29% van de respondenten gaf aan wel al één of meerdere keren door calamiteiten te zijn getroffen. Calamiteiten vormen dus geen dagelijkse realiteit, maar zijn ook zeker geen zeldzaamheid bij de respondenten.

Aan de 35 respondenten die aangaven te maken te hebben gehad met calamiteiten, werd gevraagd of zij een korte omschrijving konden geven van het soort calamiteiten waarmee zij te maken hebben gehad en wanneer die hebben plaatsgevonden. In veruit de meeste gevallen ging het om wateroverlast: zowel opkomend grondwater, lekkages aan het dak alsook gesprongen waterleidingen zijn genoemd. Andere calamiteiten betroffen brand waarbij met name roet- en blusschade gevolgen hadden voor collecties, vochtige ruimtes die schimmel veroorzaakten, en inbraak en diefstal, ook van digitale gegevens. Er zijn ook andere 'digitale calamiteiten' genoemd: stroomstoringen, verouderde servers en software, verdwenen en gewiste gegevens.

Aan deze 35 respondenten is ook gevraagd of zij hierna voorzorgsmaatregelen hebben getroffen om toekomstige calamiteiten te voorkomen of beter op te vangen, en zo ja welke dat dan zijn, en zo nee waarom zij dat niet hebben gedaan. De meeste respondenten gaven aan dat zij na eerdere calamiteiten vooral praktische maatregelen hebben getroffen, zoals verhuizing naar een geschikter depot, uitbreiding of herinrichting van opslagruimte, reparaties aan daken, leidingen en klimaatinstallaties, of het dichten van lekkages. Ook werden collecties hoger of extern opgeslagen, back-ups verbeterd en soms een collectiehulpverleningsplan opgesteld. Tegelijkertijd blijkt dat structurele beperkingen een rol spelen. Dat zijn bijvoorbeeld een gebrek aan financiële middelen, het ontbreken van geschikte of eigen huisvesting (waarbij men afhankelijk is van de partij waarvan ruimte wordt gehuurd) en beperkte capaciteit in uren en menskracht. Deze factoren verhinderen regelmatig dat de respondenten aanvullende en/of toekomstbestendige voorzorgsmaatregelen kunnen nemen waarmee ook continuïteit kan worden gewaarborgd.

2.3.3 Belangrijkste bevindingen en deelconclusie

Respondenten noemden vooral ruimtegebrek en onvoldoende klimaatbeheersing als belangrijkste risico's en knelpunten bij hun collectiebeheer en depotvoorzieningen. Deze problemen hangen vaak samen met beperkte tijd en personeel, waardoor structurele verbeteringen lastig te realiseren zijn. Daarnaast werden het ontbreken van een vaste depotruimte en het ontbreken van verzamel- en ontzamelbeleid regelmatig genoemd, wat het ruimtegebrek verder kan versterken.

De voorbereiding op calamiteiten is beperkt: 76% van de respondenten heeft geen nooddepot of alternatieve noodlocatie, en 64% beschikt niet over een calamiteitenplan of collectiehulpverleningsplan. Slechts een klein deel beschikt over beide voorzieningen. Daartegenover staat dat meer dan de helft van de respondenten geen van beide voorzieningen heeft, wat erop wijst dat de algemene paraatheid laag is en structurele voorbereiding op calamiteiten vaak ontbreekt. De aanwezigheid van een calamiteitenplan hangt vaak samen met de beschikbaarheid van betaald personeel en structurele tijd voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen.

Hoewel 71% van de respondenten nog nooit een calamiteit heeft meegemaakt, gaf 29% aan dit wel te hebben ervaren. Wateroverlast kwam het meest voor. Na eerdere incidenten werden vooral directe, praktische maatregelen genomen, zoals reparaties. Structurele financiële of personele beperkingen maakten het echter niet altijd mogelijk om verdere of toekomstbestendige stappen te zetten.

Deze resultaten laten zien dat veel respondenten te maken hebben met risico's die samenhangen met beperkte ruimte, onvoldoende klimaatbeheersing en beperkte capaciteit, oftewel er is een combinatie van fysieke, organisatorische en beleidsmatige knelpunten. De voorbereiding op calamiteiten is vaak beperkt, waarbij een meerderheid geen noodvoorziening of plan heeft. Dit betekent dat een groot deel van de collecties

kwetsbaar is bij calamiteiten. Eerdere calamiteiten leiden vaak tot praktische verbeteringen, maar structurele beperkingen belemmeren verdere stappen. Hierdoor lukt het waarschijnlijk vaak niet om preventief beleid te ontwikkelen of om structurele verbeteringen door te voeren die toekomstige calamiteiten kunnen voorkomen. De continuïteit van veilig en duurzaam collectiebeheer is dus niet vanzelfsprekend.

2.4 Toekomstige depotvoorzieningen en samenwerking

Het laatste deel van de vragenlijst ging in op de wensen, behoeften en ideeën voor toekomstige depotvoorzieningen en de vraag in hoeverre samenwerking daar ook deel van uit maakt.

2.4.1 Depotruimte en depotvoorzieningen

Er is ten eerste gevraagd of er behoefte is aan meer depotruimte. Door afronding wijkt het totaal in figuur 17 iets af van 100%.

Meer depotruimte nodig?

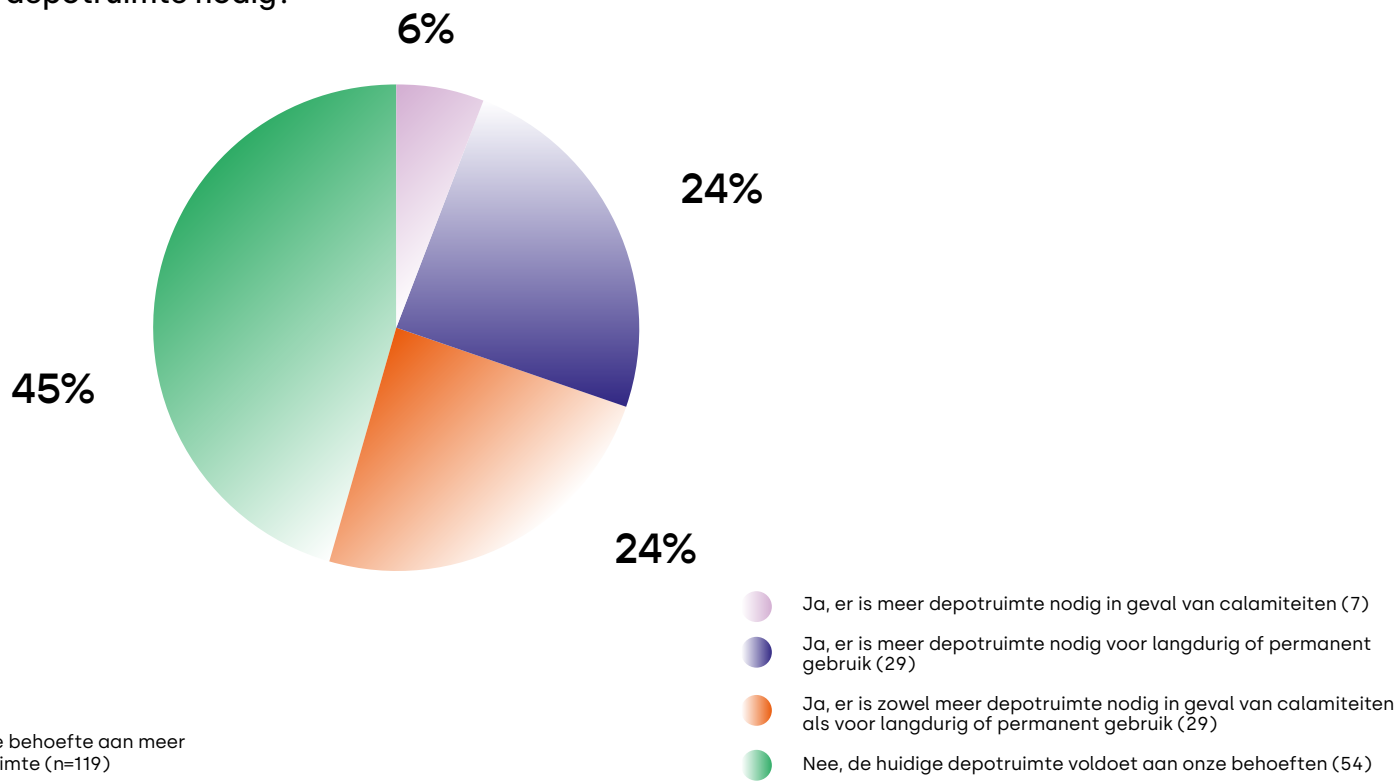

Fig. 17 De behoefte aan meer depotruimte (n=119)

- 54% van de respondenten heeft behoefte aan meer depotruimte.
- Voor de overige respondenten, iets minder dan de helft, voldoet de huidige depotruimte aan hun behoeften.

Iets meer dan de helft van de respondenten, namelijk 54%, gaf aan dat zij behoefte hebben aan meer depotruimte. Van deze groep heeft 24% extra ruimte nodig voor langdurig of permanent gebruik, en nog eens 24% zowel voor calamiteiten als voor langdurig of permanent gebruik. Een kleine groep van 6% heeft uitsluitend behoefte aan extra ruimte in geval van calamiteiten. Iets minder dan de helft van de respondenten, namelijk 45%, gaf aan dat de huidige depotruimte voldoet aan de behoeften. Deze respondenten lijken dus tevreden over de beschikbare oppervlakte en zien op dit moment geen noodzaak tot uitbreiding.

Er is vervolgens onderzocht of er een verband bestaat tussen de behoefte aan extra depotruimte in geval van calamiteiten en ervaring met calamiteiten in het verleden (zie figuur 16 en de toelichting daarop in het vorige deel). Voor deze analyse zijn de antwoordopties 'ja, er is meer depotruimte nodig in geval van calamiteiten' en 'ja, er is zowel meer depotruimte nodig in geval van calamiteiten als voor langdurig of permanent gebruik' samengenomen. Van de 36 respondenten die eerder aangaven dat zij in het verleden met een calamiteit te maken hebben gehad, gaven 21 respondenten (58%) aan dat zij behoefte hebben aan extra depotruimte voor calamiteiten. Ter vergelijking: van de 84 respondenten die nooit een calamiteit hebben meegemaakt, gaven slechts 15 respondenten (18%) aan extra depotruimte nodig te hebben voor calamiteiten. Respondenten die in het verleden te maken hebben gehad met calamiteiten gaven dus aanzienlijk vaker aan dat er behoefte is aan extra depotruimte voor calamiteiten dan respondenten die nooit een calamiteit hebben meegemaakt. Dit grote verschil suggereert dat eerdere calamiteiten het bewustzijn vergroten van de risico's en kwetsbaarheden van de collectie in relatie tot de huidige depotruimte. Daardoor komen deze respondenten waarschijnlijk vaker tot de conclusie dat de huidige

depotruimte in geval van calamiteiten onvoldoende bescherming biedt en wordt de behoefte aan aanvullende depotruimte sterker ervaren.

Aan de respondenten die aangaven behoefte te hebben aan extra depotruimte, is als vervolgvraag gesteld hoeveel ruimte er minimaal bij zou moeten komen. Van de 65 respondenten die deze vraag kregen, hebben 63 een antwoord gegeven. De antwoorden laten een grote variatie zien in de hoeveelheid benodigde ruimte (uitgedrukt in strekkende meters, m² of m³). Deze spreiding hangt samen met de diversiteit van de respondenten – variërend van professionele archieven tot lokale heemkundeverenigingen – en met verschillen in schaalgrootte, collectieomvang en de aard van de collectie(s) die zij beheren. Daarnaast gaven enkele respondenten aan geen inschatting te kunnen maken van de benodigde extra ruimte. Zij benoemden dat zij onvoldoende zicht hebben op de toekomstige collectieontwikkeling, mede doordat er geen helder beeld bestaat van wat zij in de toekomst willen verzamelen en bewaren.

Vervolgens werd er gevraagd of er behoefte is aan andere depotvoorzieningen.

Andere depotvoorzieningen nodig?

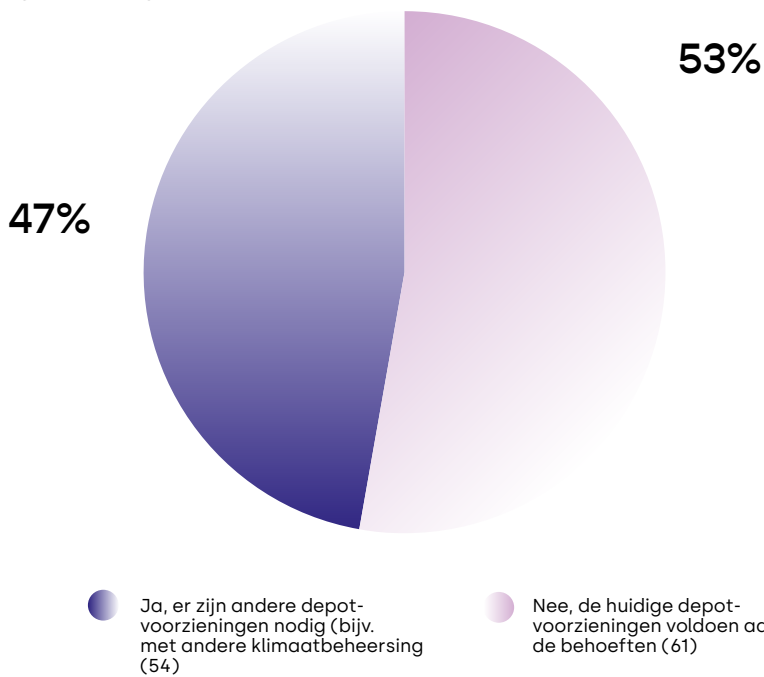

Fig. 18 De behoefte aan andere depotvoorzieningen (n=115)

- 53% van de respondenten heeft geen behoefte aan andere depotvoorzieningen.
- 47% van de respondenten heeft wel behoefte aan andere depotvoorzieningen.

Net iets meer dan de helft van de respondenten, namelijk 53%, gaf aan dat er géén andere depotvoorzieningen nodig zijn, de huidige depotvoorzieningen voldoen aan hun behoefte. Daartegenover gaf 47% van de respondenten, iets minder dan de helft, aan dat er wel andere depotvoorzieningen nodig zijn.

Aan de respondenten die aangaven dat er andere depotvoorzieningen nodig zijn, is als vervolgvraag gesteld aan welke eisen deze dan minimaal zou moeten voldoen. Van de 54 respondenten die deze vraag kregen, hebben 53 een antwoord gegeven. De antwoorden op deze open vraag zijn eerst volledig doorgenomen en vervolgens gegroepeerd in categorieën op basis van inhoudelijke overeenkomsten. Deze categorieën zijn niet vooraf vastgesteld, maar zijn ontstaan op basis van de antwoorden. In figuur 19 worden de categorieën gerangschikt weergegeven. Omdat de meeste respondenten meerdere eisen noemden, verwijst 'n=..' naar het aantal vermeldingen per categorie. In totaal zijn er 116 eisen genoemd.

Eisen waaraan een depotvoorziening minimaal moet voldoen

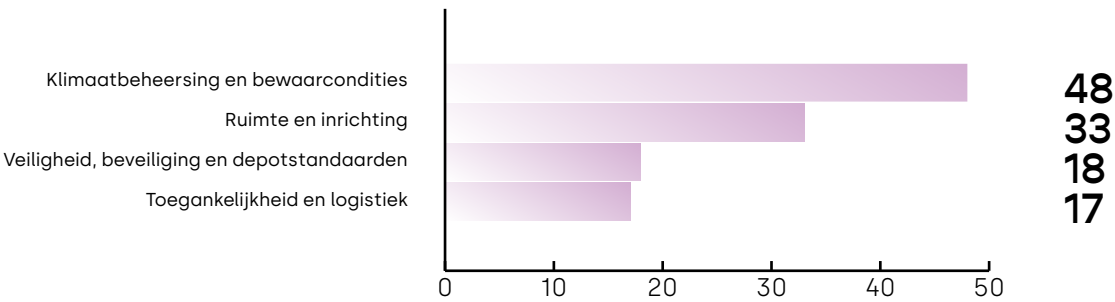

Fig. 19 Eisen waaraan een depotvoorziening minimaal zou moeten voldoen (n=116, 53 respondenten)

De genoemde eisen waaraan een andere depotvoorziening volgens de respondenten zou moeten voldoen, konden in vier hoofdcategorieën worden ondergebracht. De meeste reacties, namelijk 48, gingen over klimaatbeheersing en bewaarcondities. Hoewel veel respondenten alleen klimaatbeheersing noemden, traden sommigen in meer detail door bijvoorbeeld een stabiele temperatuur of luchtvochtigheid te vermelden. Bescherming tegen schade door vocht, insecten en andere ongedierte werd ook benoemd. Hoewel een eerdere vraag al inging op de behoefte aan meer depotruimte, werd ook in deze antwoorden door verschillende respondenten gewezen op het belang van voldoende ruimte. Ook ging een substantieel aantal opmerkingen over de inrichting van depotvoorzieningen, zowel wat betreft indeling van depotruimtes en aanvullende werk- of quarantaineruimtes, alsook specifiek meubilair (bijvoorbeeld schilderijrekken). Eisen die vallen binnen deze categorie werden 33 keer genoemd. Daarnaast werden aspecten rond veiligheid, beveiliging en depotstandaarden genoemd, namelijk 18 keer, waaronder brand- en inbraakbeveiliging, ongediertepreventie en het voldoen aan professionele normen. Tot slot werden de toegankelijkheid en logistiek verschillende keren genoemd, 17 keer, met aandacht voor bereikbaarheid, ligging en praktische bruikbaarheid van het depot.

Wanneer deze resultaten worden vergeleken met de antwoorden op eerdere vragen, sluiten ze goed aan bij de aandachtspunten die eerder naar voren zijn gekomen. De eisen die hier zijn genoemd, zijn vaak de elementen die in de huidige depotvoorzieningen ontbreken of onvoldoende aanwezig zijn. Tegelijkertijd gaven de respondenten aan dat zij deze onderdelen wel als belangrijk beschouwen voor een goed functionerende depotomgeving.

2.4.2 Collectiebeleidsplan

De volgende vraag ging in op een collectiebeleidsplan, is dit wel of niet aanwezig?

Is er een collectiebeleidsplan?

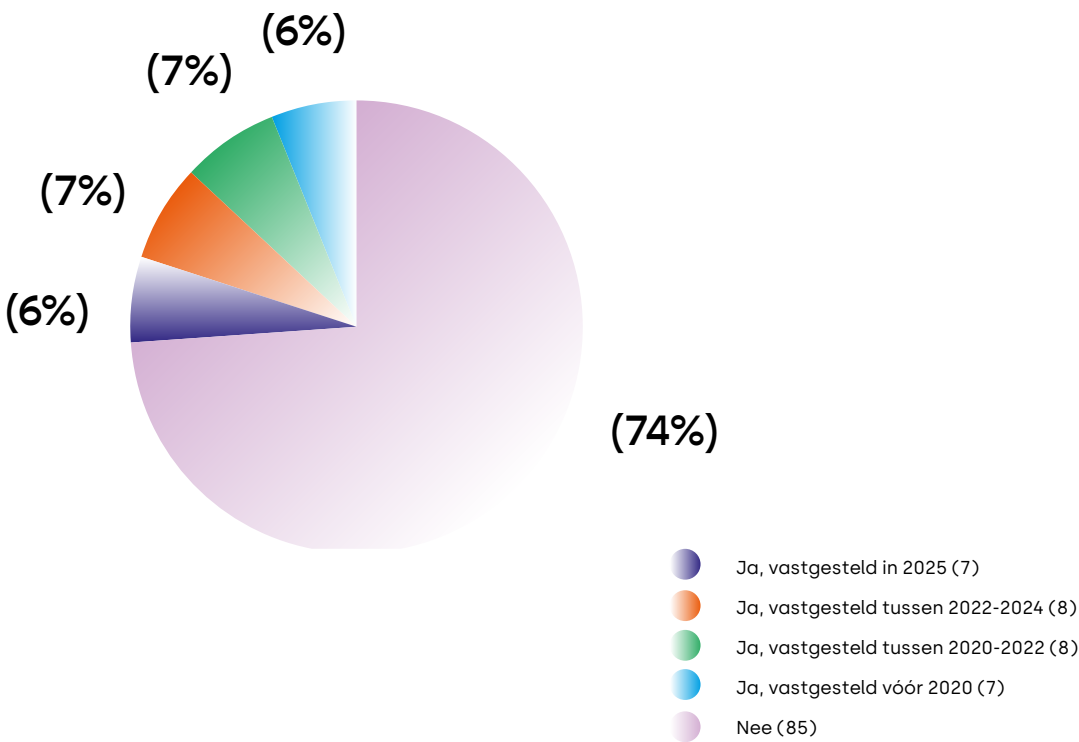

Fig. 20 Is er een collectiebeleidsplan? (n=115)

- Een overgrote meerderheid van 74% van de respondenten heeft geen collectiebeleidsplan.
- De respondenten met een collectiebeleidsplan hebben meestal betaalde medewerkers die zich hier mee bezig houden.

Het merendeel van de respondenten, namelijk 74%, gaf aan geen collectiebeleidsplan te hebben. De overige 26% beschikt wel over een collectiebeleidsplan, al verschilt het moment waarop dit is vastgesteld: 6% vóór 2020, 7% tussen 2020-2022, 7% tussen 2022-2024 en 6% in 2025. Uit een nadere analyse van de 30 respondenten die wel een collectiebeleidsplan hebben, blijkt dat dit vrijwel uitsluitend (semi-)professionele kunst- en erfgoedbeheerders zijn. Bij deze respondenten zijn doorgaans betaalde professionals betrokken bij collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen, of vrijwilligers met specifieke expertise op deze terreinen.

Aan deze respondenten met een collectiebeleidsplan is vervolgens gevraagd of dit passages bevat over depotvoorzieningen en zo ja, waar deze betrekking op hebben. De antwoorden hierop liepen uiteen van het signaleren van knelpunten (bijvoorbeeld ruimtegebrek of onvoldoende klimaatbeheersing) tot meer algemene of concrete wensen voor verbetering, zoals uitbreiding van depotruimte of het uitvoeren van een risicoanalyse. Sommige respondenten beschouwen depotvoorzieningen nadrukkelijk als een integraal onderdeel van hun bredere collectiebeleid en -beheer, terwijl anderen dit minder expliciet doen.

Eerder in de vragenlijst bleek al dat een deel van de respondenten moeite heeft om in te schatten wat zij in de toekomst willen verzamelen en bewaren. Het feit dat driekwart van de respondenten geen collectiebeleidsplan heeft, bevestigt dit beeld. Hierdoor ontbreekt vaak het overzicht dat nodig is om toekomstige collectieontwikkeling en de bijbehorende ruimtebehoeften goed te kunnen bepalen.

2.4.3 Depotvoorzieningen in de komende vijf jaar

Hierna werd aan de respondenten gevraagd of zij plannen of wensen hebben om hun depotvoorzieningen en/of collectiebeheer in de komende vijf jaar aan te passen of te verbeteren.

Plannen of wensen om depotvoorzieningen en/of collectiebeheer aan te passen

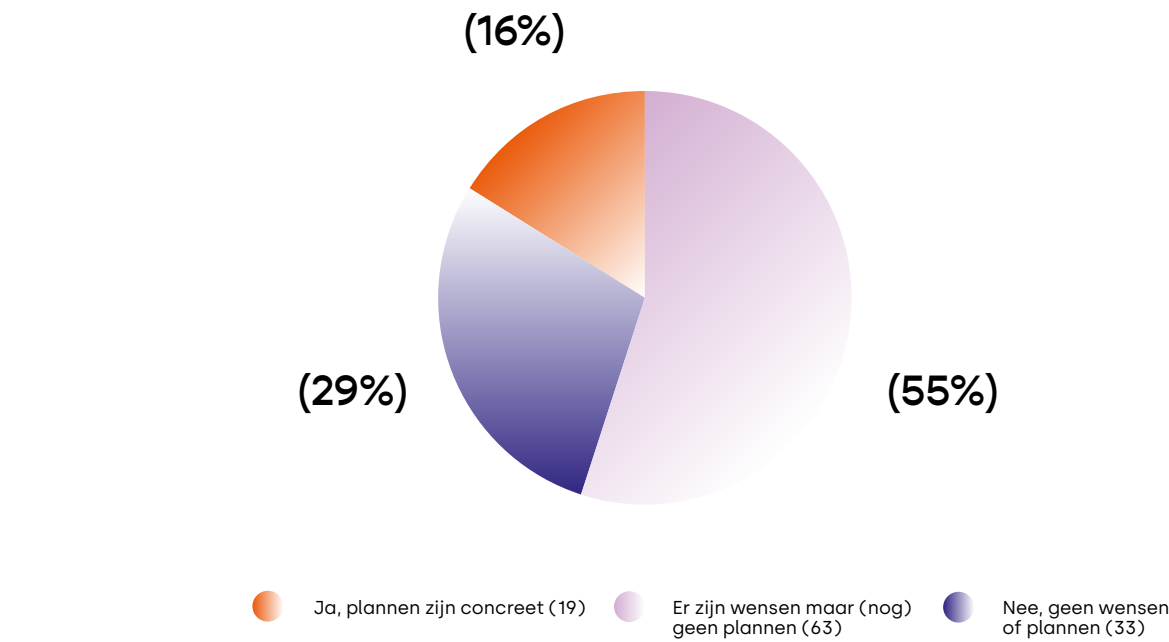

Fig. 21 Plannen of wensen om depotvoorzieningen en/of collectiebeheer aan te passen (n=115)

- 29% van de respondenten gaf aan géén wensen of plannen te hebben om hun depotvoorzieningen en/of collectiebeheer aan te passen in de komende vijf jaar.
- 71% van de respondenten heeft wel dergelijke wensen of plannen.

Een grote meerderheid van 71% van de respondenten antwoordde bevestigend; er zijn plannen of wensen om de depotvoorzieningen en/of het collectiebeheer aan te passen of te verbeteren in de komende vijf jaar. Daarvan heeft 55% wel wensen, maar (nog) geen plannen en 16% heeft al concrete plannen.

Op het eerste gezicht lijken deze percentages niet goed aan te sluiten bij de eerdere vragen over de behoefte aan meer of andere depotvoorzieningen. Daar gaf namelijk een kleiner deel van de respondenten aan behoefte te hebben aan uitbreiding of aanpassing van het depot: respectievelijk 55% en 47%. Uit nadere analyse blijkt dat 19 respondenten die géén behoefte hebben aan meer of andere depotvoorzieningen, wél wensen of plannen

hebben om iets aan te passen. Hun toelichtingen laten zien dat deze wensen vooral betrekking hebben op het collectiebeheer, en niet op de depotvoorzieningen zelf. Zij gaan aan de slag, of willen dat, met het verbeteren van hun fysieke en digitale collectiebeheer of het vergroten van de digitale toegankelijkheid. Andere respondenten gaven aan (delen van) de collectie elders onder te brengen, of juist te gaan ontzamen. Deze antwoorden verklaren de ogenschijnlijke discrepantie tussen de beperkte behoefte aan extra of andere depotvoorzieningen enerzijds en de bredere wens om depotvoorzieningen en/of collectiebeheer aan te passen anderzijds.

Uit analyse van de toelichtingen van de overige respondenten die aangaven wensen of concrete plannen te hebben om hun collectiebeheer en/of depotvoorzieningen aan te passen of te verbeteren blijkt dat zij vooral veranderingen of vernieuwingen aan de huidige depotruimte voor ogen hebben. Het gaat daarbij om plannen of wensen om het depot naar een nieuwe locatie te verhuizen, het huidige depot uit te breiden of de voorzieningen (zoals klimaatbeheersing) te verbeteren. Deze antwoorden sluiten aan bij de resultaten van eerdere vragen. Het verbeteren van het collectiebeheer en de digitale toegankelijkheid werd door deze groep respondenten aanzienlijk minder vaak genoemd dan door de eerder genoemde 19 respondenten.

De wensen en plannen om aanpassingen door te voeren is dus breed aanwezig, maar de aard van die wensen en plannen verschilt: waar een deel van de respondenten vooral fysieke depotverbeteringen nastreeft, richt een andere groep zich juist op het verbeteren van collectiebeheer en digitale toegankelijkheid.

Hierna werd de respondenten gevraagd om aan te geven wat voor hen de belangrijkste drempels zijn om zelfstandig (zonder samenwerking) de gewenste depotvoorzieningen te realiseren. Er konden meerdere antwoorden worden gegeven.

Drempels om zelfstandig gewenste depotvoorzieningen te realiseren

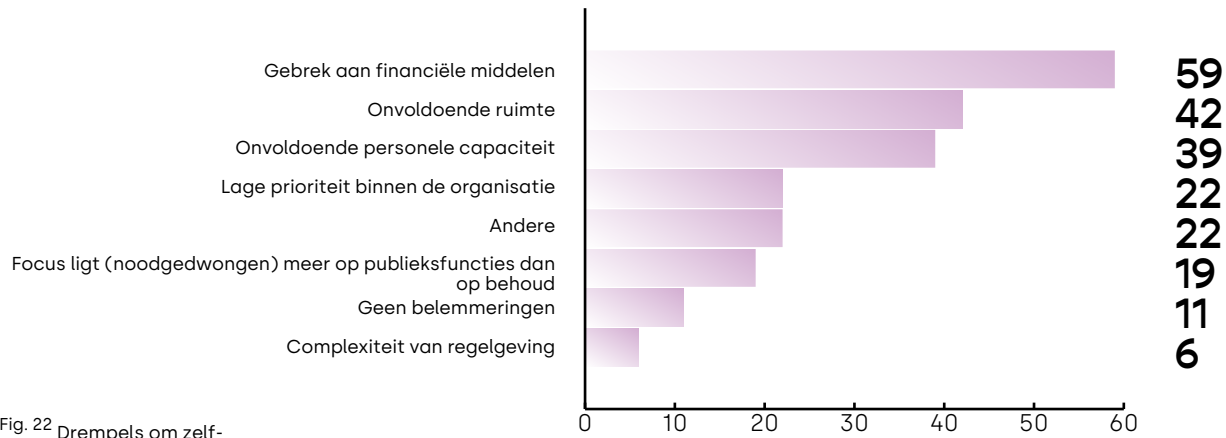

Fig. 22 Drempels om zelfstandig gewenste depotvoorzieningen te realiseren (n=220, 112 respondenten)

- Respondenten ervaren vooral een gebrek aan financiële middelen als drempel om zelfstandig gewenste depotvoorzieningen te realiseren.
- Ook onvoldoende ruimte en onvoldoende personele capaciteit worden als belangrijke drempels ervaren.

Uit de antwoorden blijkt dat een gebrek aan financiële middelen veruit de belangrijkste drempel vormt om zelfstandig de gewenste depotvoorzieningen te realiseren: 59 respondenten noemden dit als belemmering. Dit resultaat sluit aan bij eerdere resultaten, veel respondenten gaven aan dat er (zeer) beperkte budgetten beschikbaar zijn voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen (zie figuur 5, 6 en 7).

Dat 42 respondenten onvoldoende ruimte aanmerkten als drempel sluit ook aan bij eerdere resultaten waar eveneens duidelijk werd dat de depotruimte niet aan de behoeften voldoet (zie figuur 17). Daarnaast gaf een grote groep (39 respondenten) aan dat onvoldoende personele capaciteit een belangrijke drempel vormt. Ook dit komt overeen met eerdere resultaten, waar duidelijk werd dat veel respondenten weinig betaald personeel en beperkte uren beschikbaar hebben voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen (zie figuur 1 en 3). Overige drempels zijn volgens de respondenten: een lage prioriteit binnen de organisatie (22 keer genoemd), en het feit dat de focus noodgedwongen meer op publieksfuncties ligt dan op behoud (19 keer genoemd).

Slechts een kleine groep ervaart complexiteit van regelgeving als grootste drempel (6 keer genoemd), en 11 respondenten gaven aan geen belemmeringen te ervaren.

Uit de analyse van de antwoorden binnen de antwoordcategorie 'andere' komt een opvallende bevinding naar voren. Verschillende respondenten gaven aan dat een gebrek aan toekomstperspectief voor hen een belangrijke drempel vormt om zelfstandig de gewenste depotvoorzieningen te realiseren. Zij ervaren grote onzekerheid over de continuïteit van de depotruimte — en soms ook andere ruimtes — die zij momenteel gebruiken. Deze onzekerheid ontstaat doordat verhuurders, gemeenten of particuliere aanbieders van (gratis) ruimte geen garanties kunnen of willen geven over het langdurig beschikbaar blijven daarvan.

2.4.4 Depotruimte voor anderen

Hierna volgde de vraag of de respondenten ook nog beschikken over depotvoorzieningen waar andere personen of organisaties (tijdelijk) collecties zouden kunnen opslaan. Door afronding wijkt het totaal in figuur 23 iets af van 100%.

Depotvoorzieningen beschikbaar voor anderen

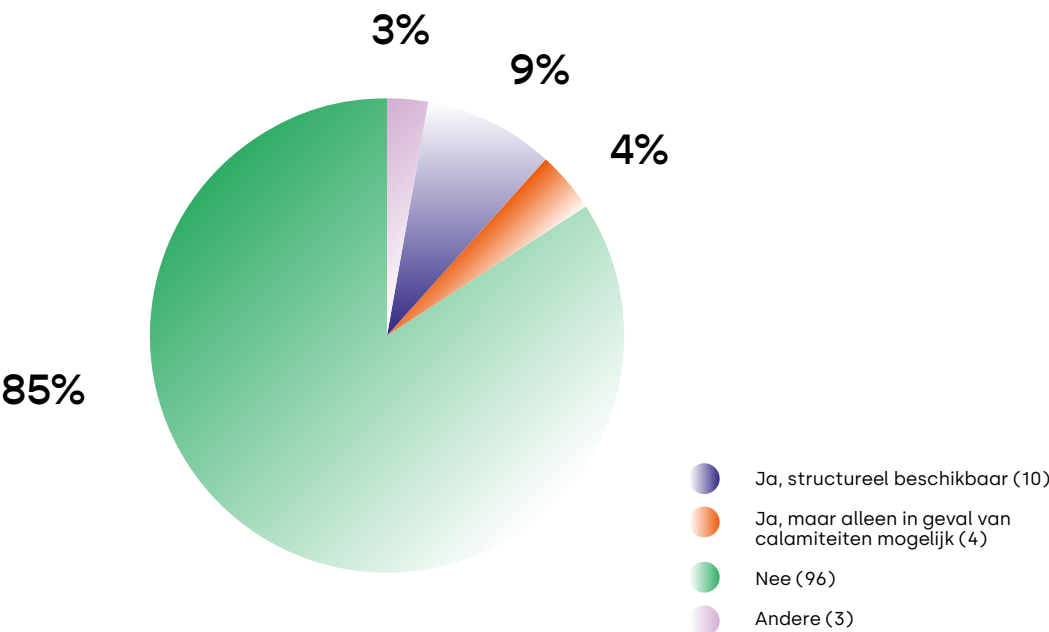

Fig. 23 Depotvoorzieningen beschikbaar voor (tijdelijke) opslag van collecties van anderen (n=113)

- 85% van de respondenten heeft geen depotvoorzieningen waar anderen (tijdelijk) collecties kunnen opslaan.
- Bij 13% van de respondenten zouden anderen wel (tijdelijk) collecties kunnen opslaan.

Eén van de antwoorden gegeven binnen de antwoordcategorie 'andere' is gehercodeerd naar de antwoordcategorie 'nee'. Twee antwoorden die zijn gegeven onder de antwoordcategorie 'andere' zijn gehercodeerd naar de antwoordcategorie 'ja, structureel beschikbaar'. Figuur 23 toont de resultaten na hercodering.

Uit de resultaten blijkt dat 85% van de respondenten geen depotvoorzieningen beschikbaar heeft voor het (tijdelijk) opslaan van collecties van anderen. Slechts 13% gaf aan wél ruimte te kunnen bieden, waarvan 9% structureel en 4% uitsluitend in geval van calamiteiten. Dat het merendeel geen depotruimte beschikbaar heeft, is niet verrassend. Uit eerdere vragen kwam al naar voren dat veel organisaties zelf kampen met een tekort aan depotruimte. Extra ruimte voor collecties van anderen is dan simpelweg niet haalbaar.

Aan de respondenten die wél depotruimte beschikbaar kunnen stellen, zijn twee vervolgvragen gesteld, namelijk:

- Onder welke voorwaarden zij hun depotruimte beschikbaar stellen;
- Hoe eerdere ervaringen met het opslaan van collecties van anderen zijn verlopen.

Omdat de antwoorden op beide vragen sterk overeenkomen, zijn ze gezamenlijk geanalyseerd. De ervaringen bleken overwegend positief: waar samenwerking heeft plaatsgevonden, is dit doorgaans naar tevredenheid verlopen. Een belangrijke voorwaarde die vrijwel alle respondenten noemden, is het maken van duidelijke afspraken. Soms gebeurde dit via formele contracten of overeenkomsten, maar vaak ook op basis van wederkerigheid en vertrouwen.

2.4.5 Samenwerking rond een gezamenlijk depot

Verschillende vragen gingen in op ervaringen met of zienswijzen op mogelijke samenwerking rond een gezamenlijk depot. Ten eerste werd de respondenten gevraagd om aan te geven of zij al ervaring hebben met het opzetten of verkennen van samenwerking rond een gezamenlijk depot voor (delen van) hun collectie. Door afronding wijkt het totaal in figuur 24 iets af van 100%.

Ervaring met samenwerking rond een gezamenlijk depot?

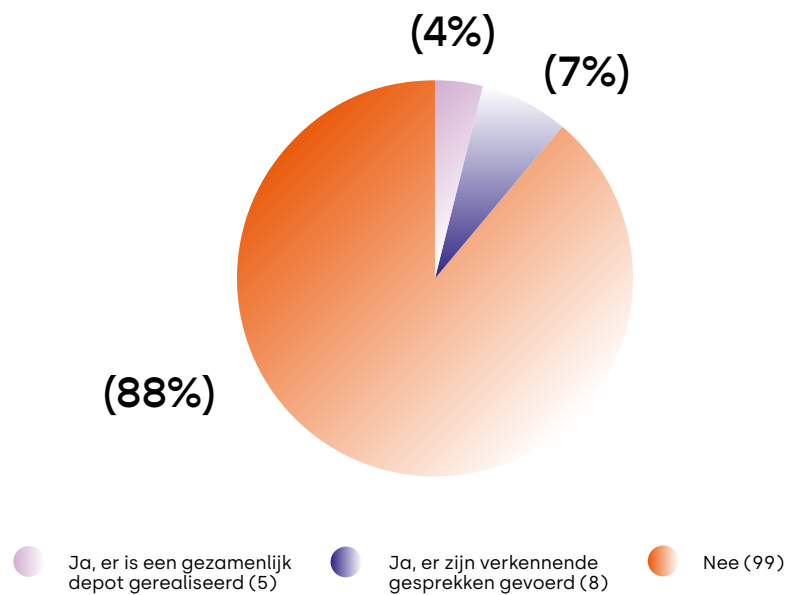

Fig. 24 Ervaring met het opzetten of verkennen van samenwerking rond een gezamenlijk depot voor (delen van) de collectie (n=112)

- Er is nauwelijks ervaring met samenwerking rond een gezamenlijk depot.
- Waar wel samenwerking is gerealiseerd, zijn de ervaringen positief.

Er zijn zeer weinig respondenten die ervaring hebben met het opzetten of verkennen van samenwerking rond een gezamenlijk depot: slechts 4% gaf aan dat er een gezamenlijk depot is gerealiseerd, terwijl 88% aangaf geen ervaring hiermee te hebben. Door 7% van de respondenten zijn wel verkennende gesprekken gevoerd.

Aan de 5 respondenten die aangaven dat er een gezamenlijk depot is gerealiseerd, is als vervolgvraag

gesteld of zij hierop toelichting konden geven: met wie werkten zij samen, wat was de aanleiding of het doel van de samenwerking en zijn ze tevreden met het resultaat? Het merendeel van deze respondenten was positief over de gerealiseerde samenwerking. Zij gaven aan dat zij samenwerken met anderen om hun collectiebeheer te versterken. Deze samenwerkingen droegen volgens hen bij aan betere organisatie, toegankelijkheid of ondersteuning.

Aan de 8 respondenten die aangaven dat er verkennende gesprekken over een gezamenlijk depot zijn gevoerd, is als vervolgvraag gesteld of zij kort kunnen toelichten wat de aanleiding of het doel was van deze verkennende gesprekken en in welk stadium de samenwerking zich momenteel bevindt. Respondenten gaven aan dat zij in verschillende stadia verkennende gesprekken voerden over mogelijke samenwerking. De aanleiding varieerde van praktische uitdagingen, zoals ruimtegebrek of groei van collecties, tot inhoudelijke kansen om bijvoorbeeld expertise te bundelen. In de meeste gevallen bevinden de gesprekken zich nog in een vroege of oriënterende fase, zonder concrete afspraken.

Hoewel er dus nog erg weinig samenwerking rond een gezamenlijk depot is geïnitieerd, is vervolgens gevraagd of de respondenten open staan voor (meer) samenwerking rond een gezamenlijk depot.

(Meer) samenwerking rond een gezamenlijk depot?

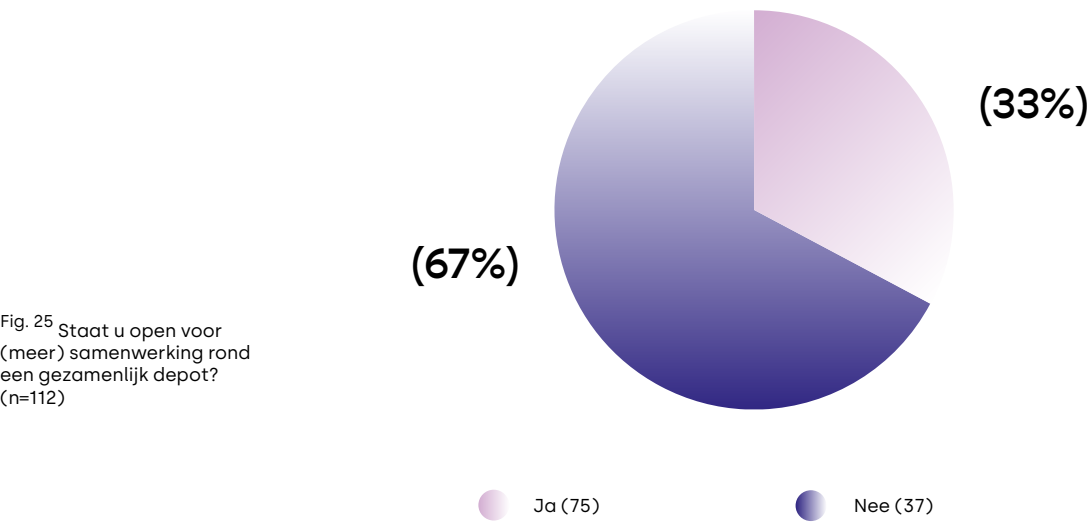
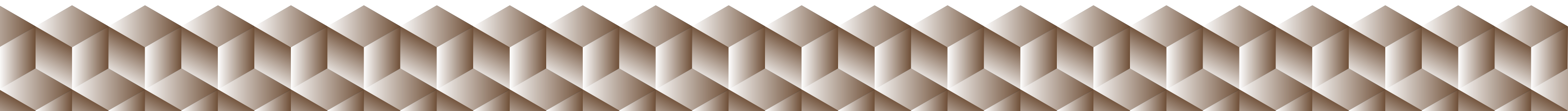

Fig. 25 Staat u open voor (meer) samenwerking rond een gezamenlijk depot? (n=112)

- 67% van de respondenten staat open voor (meer) samenwerking rond een gezamenlijk depot.
- 33% staat hier niet voor open te staan.

Een meerderheid van 67% van de respondenten gaf aan open te staan voor (meer) samenwerking rond een gezamenlijk depot. Daartegenover gaf 33% van de respondenten aan niet open te staan hiervoor.

Aan de respondenten die niet open staan voor (meer) samenwerking rond een gezamenlijk depot is gevraagd hun antwoord toe te lichten. Van de 37 respondenten in deze groep hebben er 33 een toelichting gegeven. Een deel van hen gaf aan dat hun collectie elders al permanent is ondergebracht, of dat zij slechts tijdelijk een fysieke collectie beheren met de intentie deze te digitaliseren. Voor deze organisaties is er daarom geen behoefte aan aanpassing van het bestaande depot of deelname aan een gezamenlijk depot.

Andere respondenten die niet open staan voor (meer) samenwerking rond een gezamenlijk depot zijn veelal kleine, lokale verenigingen en stichtingen die hun collectie bewust dichtbij huis willen houden. De fysieke nabijheid van het depot is voor hen essentieel omdat vrijwilligers (vaak op leeftijd of met beperkte tijd) hierdoor eenvoudiger betrokken kunnen blijven. Deze respondenten zijn sterk afhankelijk van deze vrijwilligers voor hun voortbestaan. Daarnaast speelt de sterke verbondenheid met het eigen dorp of de lokale gemeenschap een belangrijke rol: de collectie wordt gezien als iets dat lokaal thuishoort en waarvan men de zorg en controle niet wil uitbesteden. Een gezamenlijk depot wordt in dat licht ervaren als een verlies van autonomie en identiteit.

Tot slot werden nog een aantal andere redenen genoemd zoals beperkte financiële middelen, waardoor men verwacht de kosten van een ander depot en transportkosten niet te kunnen dragen, en een gebrek aan organisatorische capaciteit om deelname aan een gezamenlijk depot te realiseren. Ook zijn er respondenten die aangaven dat zij momenteel andere prioriteiten hebben of dat dit niet binnen de formele beleidskaders valt. Er is daardoor geen behoefte aan een verandering van het bestaande depot.

Aan de respondenten werd vervolgens gevraagd om aan te geven welke voordelen zij verwachten te ervaren bij samenwerking rond een gezamenlijk depot. Er konden meerdere antwoorden worden gegeven.

Verwachte voordelen van samenwerking rond een gezamenlijk depot

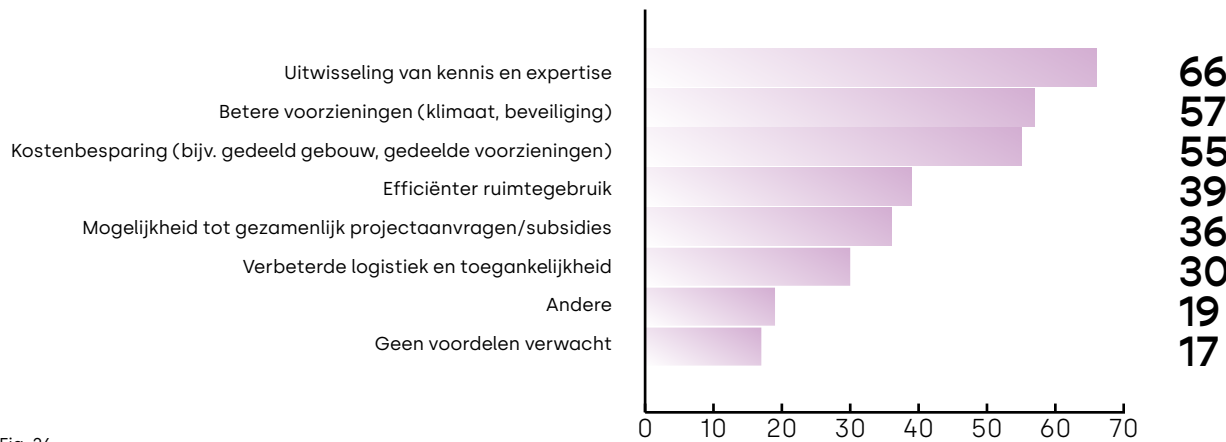

Fig. 26 Verwachte voordelen van samenwerking rond een gezamenlijk depot (n=319, 110 respondenten)

- Respondenten noemden het vaakst de uitwisseling van kennis en expertise als verwacht voordeel van samenwerking rond een gezamenlijk depot.
- Slechts een zeer klein aantal respondenten verwacht geen voordelen.

De voordelen 'betere voorzieningen' (zoals klimaatbeheersing en beveiliging) en 'kostenbesparing' (bijvoorbeeld door gedeelde gebouwen en gedeelde voorzieningen) zijn door veel respondenten gekozen. Dit sluit aan bij eerdere resultaten waaruit bleek dat veel organisaties kampen met ontoereikende financiële middelen en (deels) ongeschikte depotvoorzieningen (zie figuur 5, 6 en 10). Respondenten verwachten dat samenwerking deze knelpunten kan verlichten.

Het meest genoemde voordeel is echter 'uitwisseling van kennis en expertise'. Dit suggereert dat de meerwaarde van samenwerking niet alleen in praktische of financiële verbeteringen wordt gezien, maar vooral in inhoudelijke versterking. De 66 respondenten die dit voordeel noemden, vormen een zeer diverse groep: van grotere, professionele organisaties met betaalde medewerkers,

ruimere uren en financiële middelen voor collectiebeleid, - beheer en depotvoorzieningen tot kleine lokale verenigingen en stichtingen die volledig door vrijwilligers worden gedragen en nauwelijks uren en financiële middelen hebben hiervoor. Deze brede spreiding laat zien dat er sector-breed behoefte bestaat aan inhoudelijke ondersteuning, bijvoorbeeld om lacunes in kennis op te vullen, expertise te delen en de eigen professionaliteit te vergroten. Samenwerking rond een gezamenlijk depot wordt dus niet alleen gezien als een manier om voorzieningen te verbeteren.

Verder verwachten 39 respondenten dat samenwerking kan leiden tot efficiënter ruimtegebruik, en 36 respondenten zien kansen voor gezamenlijke projectaanvragen of subsidies. Meer praktische voordelen, zoals verbeterde logistiek en toegankelijkheid, werden door 30 respondenten genoemd. Slechts een kleine groep gaf aan geen voordelen te verwachten (17). Hoewel de antwoordcategorie 'andere' door 19 respondenten is gebruikt, bevatten deze toelichtingen geen nieuwe thema's of opvallende bevindingen. Ze worden daarom niet apart besproken.

Na de verwachte voordelen is aan de respondenten ook gevraagd naar welke knelpunten of zorgen zij hebben (of verwachten) bij samenwerking rond een gezamenlijk depot. Er konden meerdere antwoorden worden gegeven.

Verwachte knelpunten of zorgen bij samenwerking rond een gezamenlijk depot

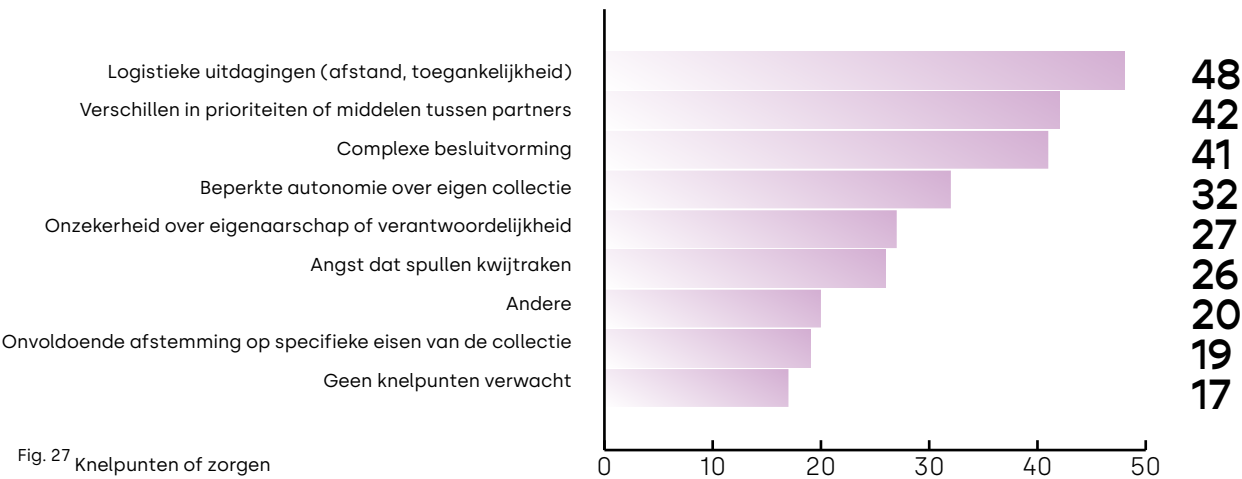

Fig. 27 Knelpunten of zorgen bij samenwerking rond een gezamenlijk depot (n=272, 107 respondenten)

- Respondenten noemden het vaakst logistieke uitdagingen als verwacht knelpunt/zorg bij samenwerking rond een gezamenlijk depot.
- Slechts een zeer klein aantal respondenten verwacht geen voordelen.

Het meest genoemde verwachte knelpunt/zorg bij samenwerking rond een gezamenlijk depot betrof 'logistieke uitdagingen' zoals afstand en toegankelijkheid, 48 respondenten gaven aan zich hierover zorgen te maken. Dit sluit aan bij eerdere bevindingen waaruit bleek dat respondenten veel waarde hechten aan de fysieke nabijheid van hun collectie. Daarnaast werden ook organisatorische knelpunten veel genoemd. Zo verwachten 42 respondenten problemen door verschillen in prioriteiten of beschikbare middelen tussen samenwerkingspartners, en 41 respondenten vrezen complexe besluitvorming. Ook het mogelijke verlies van autonomie speelt een belangrijke rol. 32 respondenten noemden expliciet dat zij bang zijn dat zij beperkte zeggenschap over de eigen collectie zullen hebben. Verwante zorgen komen naar voren in de antwoorden over onzekerheid rond eigenaarschap en verantwoordelijkheid (27 keer genoemd) en de angst dat objecten kwijtraken (26 keer genoemd).

Binnen de antwoordcategorie 'andere' noemden respondenten vooral praktische beperkingen, zoals een tekort aan menskracht en financiële middelen, waardoor zij deelname aan een gezamenlijk depot moeilijk achten. Daarnaast uitten enkele respondenten de zorg dat objecten die eenmaal in een gezamenlijk depot worden opgeslagen, moeilijk weer terug te halen zijn.

Deze resultaten laten zien dat de meerderheid van de respondenten zich vooral zorgen maakt om de organisatie, logistiek en het behoud van zeggenschap bij samenwerking rond een gezamenlijk depot.

2.4.6 Digitale opslag van collectiedata

De laatste vragen van de vragenlijst gingen in op digitale opslag van collectiedata.

Ten eerste is de respondenten gevraagd of zij beschikken over een voorziening voor duurzame digitale opslag van collectiedata (conform de uitgangspunten van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed).

Duurzame digitale opslag van collectiedata

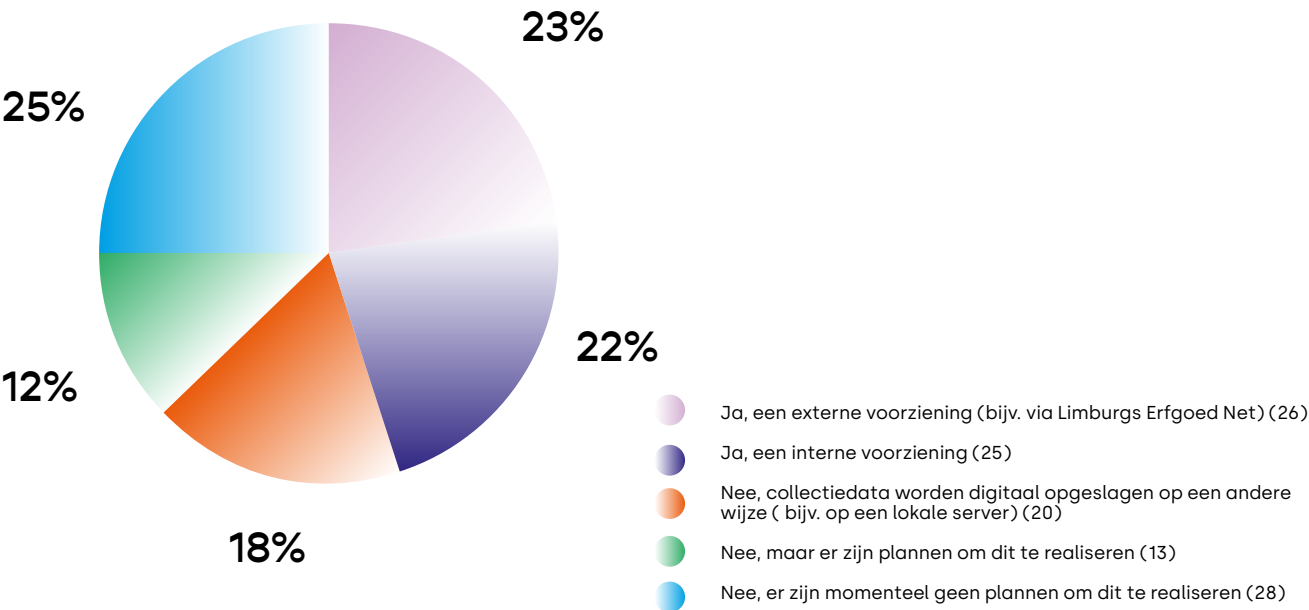

Fig. 28 Een voorziening voor duurzame digitale opslag van collectiedata (n=112)

- 45% van de respondenten beschikt over een voorziening voor duurzame digitale opslag van hun collectiedata.
- 25% van de respondenten beschikt hier niet over en heeft ook geen plannen om dit te realiseren.

De wijze waarop collectiedata digitaal worden opgeslagen, blijkt sterk uiteen te lopen. Iets minder dan de helft van de respondenten, namelijk 45%, beschikt over een voorziening voor duurzame digitale opslag conform de uitgangspunten van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed. Het gaat hierbij om 26 respondenten met een externe voorziening en 25 met een interne

voorziening. Voor deze groep kan worden gesteld dat de digitale collectiedata in principe toekomstbestendig is opgeslagen.

Daarnaast gaf een kleinere groep van 12% van de respondenten aan dat zij plannen hebben om een dergelijke voorziening te realiseren, maar dat deze nog niet is ingericht. Zij bevinden zich dus in een transitiefase richting duurzamere opslag.

Een andere groep, 18% van de respondenten, slaat collectiedata wel digitaal op, maar niet in een duurzame voorziening (bijvoorbeeld op een lokale server). Deze werkwijze brengt risico's met zich mee, zoals dataverlies, beperkte back-upmogelijkheden en verminderde toegankelijkheid op de lange termijn.

Tot slot beschikt een kwart van de respondenten, dus 25%, niet over een voorziening voor duurzame digitale opslag en zij hebben ook geen plannen om dit te gaan realiseren. Voor een deel van deze groep geldt dat de collectie elders in permanent beheer is ondergebracht, waardoor een eigen voorziening minder relevant is. De overige respondenten in deze categorie hebben vrijwel allemaal beperkte financiële middelen, menskracht en tijd voor collectiebeleid, -beheer en depotvoorzieningen. Dit kan zowel de oorzaak zijn van het ontbreken van duurzame digitale opslag als een indicatie van ervaren knelpunten, zoals gebrek aan kennis over duurzame digitale opslag en een gebrek capaciteit of middelen om dit te realiseren. Deze resultaten laten zien dat duurzame digitale opslag van collectiedata nog lang niet overal is geborgd.

Hierna werd aan de respondenten gevraagd of zij interesse zouden hebben in deelname aan een gezamenlijke digitale opslagoplossing, zoals een tenantconstructie of cold storage. Een tenantconstructie is een gedeelde opslagomgeving met gescheiden toegang per deelnemer; cold storage betekent duurzame opslag zonder directe toegang, geschikt voor langetermijnbewaring.

Interesse in een gezamenlijke digitale opslagoplossing?

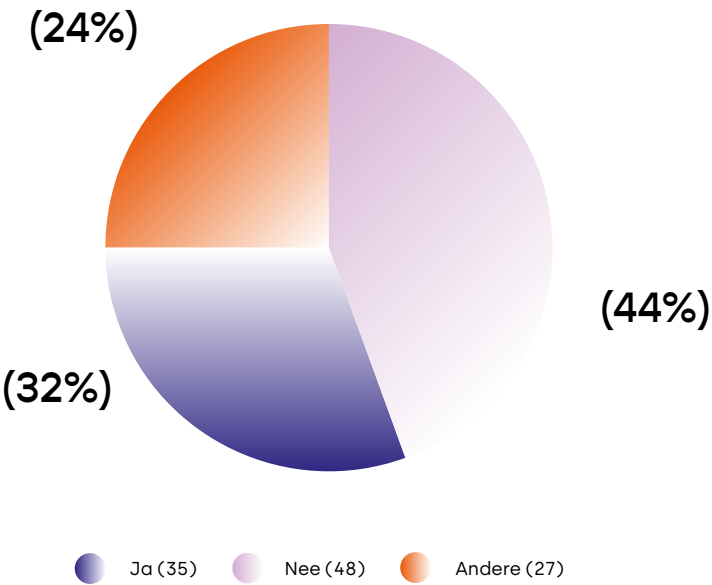

Fig. 29 Interesse in deelname aan een gezamenlijke digitale opslagoplossing (zoals een tenantconstructie of cold storage) (n=110)

- 32% van de respondenten heeft interesse in een gezamenlijke digitale opslagoplossing.
- Bij een deel van de 44% die geen interesse heeft, lijkt het afwijzende antwoord mede beïnvloed door een gebrek aan kennis over wat een gezamenlijke digitale opslagoplossing inhoudt.

Uit de resultaten blijkt dat 32% van de respondenten interesse heeft in een gezamenlijke digitale opslagvoorziening. Daartegenover heeft 44% van de respondenten geen interesse in deelname aan een gezamenlijke digitale opslagoplossing. Een nadere analyse, waarbij de antwoorden op deze vraag zijn gekoppeld aan de antwoorden op de voorafgaande vraag (figuur 28), laat zien dat ongeveer de helft van deze groep (23 van de 48) al beschikt over een duurzame digitale opslagvoorziening (14 extern, 9 intern). Voor deze respondenten is het logisch dat een alternatief zoals een gezamenlijke voorziening niet aantrekkelijk is, omdat hun huidige digitale opslagvoorziening al duurzame opslag waarborgt.

Daarnaast valt op dat binnen de antwoordcategorie 'andere', gekozen door 24% van de respondenten,

meerdere respondenten aangaven dat zij onvoldoende kennis hebben om een goed oordeel te vormen. Dit wijst erop dat een deel van de respondenten die 'nee' antwoorden een gezamenlijke digitale opslagoplossing mogelijk niet op basis van inhoudelijke argumenten afwijst, maar vanwege onzekerheid of onbekendheid met de mogelijkheden. Hierdoor is het aannemelijk dat een deel van de 25 respondenten die geen duurzame voorziening hebben én 'nee' antwoorden (48 minus 23, zie voorgaande alinea) dit vooral doet vanuit gebrek aan kennis of inzicht in wat een gezamenlijke oplossing inhoudt. Hun antwoorden hoeven daarom niet volledig representatief te zijn voor de daadwerkelijke bereidheid om deel te nemen aan een gezamenlijke digitale opslagoplossing.

In de laatste vraag over digitale opslag van collectiedata is aan de respondenten gevraagd hoe zij digitale opslag van (delen van) de collectie zien: als een mogelijk alternatief voor, of als aanvulling op, fysieke depotvoorzieningen?

Digitale opslag als alternatief of aanvulling op een fysiek depot

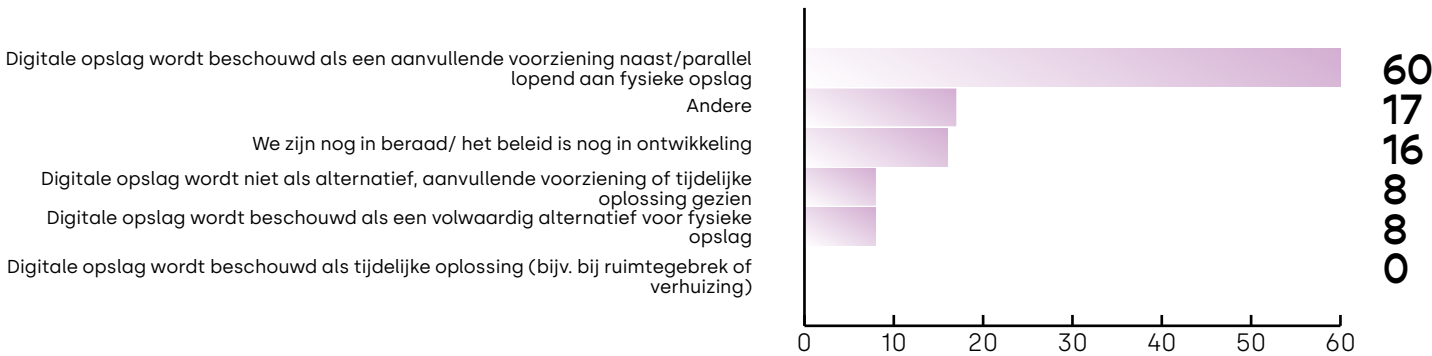

Fig. 30 Digitale opslag als alternatief of aanvulling op een fysiek depot (n=109)

- Digitale opslag wordt vooral gezien als aanvulling op fysieke opslag, niet als vervanging daarvan.
- Of digitale opslag als alternatief kan gelden, hangt mede af van het type object.

De overgrote meerderheid van 60 respondenten gaf aan digitale opslag te beschouwen als een aanvullende voorziening die naast fysieke opslag bestaat. Slechts een klein aantal van 8 respondenten gaf aan digitale opslag

te zien als een volwaardig alternatief voor fysieke opslag, en evenveel respondenten gaven aan dat digitale opslag geen alternatief of aanvulling vormt. Daarnaast is er een groep van 16 respondenten die aangaf dat het beleid hierover nog in ontwikkeling is.

Binnen de antwoordcategorie 'andere', die 17 keer werd gekozen, gaven meerdere respondenten aan dat de geschiktheid van digitale opslag sterk afhangt van het type object. Voor documenten en beeldmateriaal wordt digitale opslag vaker als een realistisch alternatief gezien, terwijl dit voor driedimensionale objecten – zoals gebruiksvoorwerpen, textiel of keramiek – veel minder voor de hand ligt.

Uit deze resultaten blijkt dat fysieke depots ook in de nabije toekomst als onmisbaar worden beschouwd en zeker niet zomaar kunnen worden vervangen door digitale opslagmogelijkheden. Digitale opslag wordt vooral gezien als een aanvullende of objectafhankelijke oplossing, maar niet als een vervanging van fysieke opslag. Inzetten op verbetering van de depotvoorzieningen is dus een investering voor de lange termijn.

2.4.7 Ideeën, suggesties of aandachtspunten met betrekking tot gezamenlijke depotvoorzieningen

Aan het einde van de vragenlijst kregen de respondenten de mogelijkheid om ideeën, suggesties of aandachtspunten met betrekking tot gezamenlijke depotvoorzieningen mee te geven. Bij deze open vraag vulden 66 respondenten een reactie in. Een deel hiervan gaf aan geen aanvullende opmerkingen te hebben. De overige reacties gingen vrijwel allemaal over mogelijke locaties en partners of betroffen zorgen en kritische kanttekeningen.

Ten aanzien van mogelijke locaties en partners noemden verschillende respondenten concrete locaties die volgens hen geschikt zouden kunnen zijn voor gezamenlijke depotvoorzieningen, zoals leegstaande kerkgebouwen, voormalige industriële complexen en bestaande depots in

de regio. Daarnaast werden enkele professionele partijen genoemd die mogelijk een rol zouden kunnen spelen bij de ontwikkeling of exploitatie van een gezamenlijk depot (zoals het Limburgs Depot). Ook benadrukten meerdere respondenten dat zij de voorkeur geven aan een depot binnen de eigen gemeente of regio, met name vanwege bereikbaarheid en lokale binding.

Met betrekking tot zorgen en kritische kanttekeningen noemden verschillende respondenten aandachtspunten en zorgen over onder meer de bereikbaarheid van een toekomstig depot, de afstand tot de eigen locatie en de beperkte menskracht binnen kleine organisaties, wat hun deelname aan gezamenlijke voorzieningen kan bemoeilijken. Sommige respondenten benadrukten dat het behoud van autonomie en directe toegang tot de collectie essentieel zijn. Ook werd gewezen op het risico dat objecten in een gezamenlijk depot minder zichtbaar of minder actief gebruikt zullen worden. Tot slot werd het belang benadrukt van duidelijke afspraken over selectiecriteria, eigenaarschap, toegang en over wanneer collectiestukken het depot dienen te verlaten.

De genoemde suggesties, ideeën en aandachtspunten zijn meegenomen in de conclusie en vormen tevens input voor de aanbevelingen in dit onderzoek.

2.4.8 Belangrijkste bevindingen en deelconclusie

De resultaten laten zien dat veel respondenten wensen of plannen hebben om hun depotvoorzieningen en/of collectiebeheer in de komende vijf jaar te verbeteren: 71% gaf dit aan, waarvan een deel concrete plannen heeft en een groter deel vooral wensen. Deze wensen richten zich zowel op fysieke depotverbeteringen als op het verbeteren van het collectiebeheer en de digitale toegankelijkheid. De behoefte aan extra depotruimte werd door 54% van de respondenten genoemd, waarbij eerdere ervaringen met calamiteiten duidelijk samenhangen met een grotere behoefte aan extra ruimte voor noodsituaties. De benodigde hoeveelheid extra ruimte (zowel voor calamiteiten als voor langdurig of permanent gebruik)

varieert sterk tussen respondenten, mede door verschillen in schaalgrootte, collectieomvang en toekomstig verzamelbeleid. Bijna de helft van de respondenten heeft behoefte aan andere of verbeterde depotvoorzieningen. De meest genoemde eisen betroffen klimaatbeheersing en bewaarcondities, gevolgd door voldoende ruimte. Deze wensen sluiten nauw aan bij eerder gesignaleerde knelpunten in de huidige depotvoorzieningen.

Tegelijkertijd blijkt dat 74% van de respondenten geen collectiebeleidsplan heeft, wat het lastig maakt om toekomstige collectieontwikkeling en de daarmee samenhangende ruimtebehoefte (zowel qua oppervlakte als qua voorzieningen) goed te bepalen.

Financiële middelen vormen veruit de belangrijkste drempel om zelfstandig verbeteringen te realiseren, gevolgd door onvoldoende ruimte en beperkte personele capaciteit. Daarnaast ervaren sommige respondenten onzekerheid over de continuïteit van hun huidige depotruimte, wat investeringen bemoeilijkt. Slechts 13% van de respondenten heeft depotruimte beschikbaar voor anderen; de meeste respondenten kampen zelf met ruimtegebrek.

Er is weinig ervaring met samenwerking rond een gezamenlijk depot, maar waar samenwerking plaatsvindt of heeft plaatsgevonden is de ervaring voornamelijk positief. 67% van de respondenten staat wel open voor samenwerking. Respondenten verwachten vooral voordelen op het gebied van kennisuitwisseling, betere depotvoorzieningen en kostenbesparing. Tegelijkertijd werden logistieke uitdagingen, organisatorische verschillen en zorgen over verlies van autonomie het vaakst genoemd als mogelijke knelpunten. Dit laatste punt is ook een belangrijk argument voor de respondenten die niet open staan voor samenwerking rond een gezamenlijk depot. Zij onderstreepten vaak het belang van nabijheid en lokale binding van de collectie. Ook een gebrek aan financiële en organisatorische capaciteit spelen een belangrijke rol.

Op het gebied van digitale opslag beschikt bijna de helft van de respondenten over een duurzame digitale opslagvoorziening, terwijl 25% dit niet heeft en ook geen plannen heeft om dit te realiseren. Een derde van de respondenten heeft interesse in een gezamenlijke digitale opslagoplossing, maar bij een deel van de respondenten lijkt gebrek aan kennis een rol te spelen bij het afwijzen van deze optie. Digitale opslag wordt door de meerderheid vooral gezien als een aanvulling op fysieke opslag, niet als vervanging daarvan, en de geschiktheid hangt sterk af van het type object.

Deze resultaten laten zien dat er brede behoefte bestaat aan verbetering van depotvoorzieningen, extra ruimte en versterking van collectiebeheer en collectiebeleid, maar dat financiële, ruimtelijke en personele beperkingen belangrijke drempels vormen. Samenwerking wordt door veel respondenten gezien als een kans om voorzieningen, kennis en middelen te delen, al bestaan er ook zorgen over logistiek, autonomie en organisatorische complexiteit.

2.5 Resultaten uit de verdiepingsronde

In november 2025 zijn er een aantal voorlopige resultaten op basis van de vragenlijst gepresenteerd aan de leden van de Coöperatie Erfgoed Limburg. Dit moment is ook aangegrepen om aanvullende informatie in te winnen over de kijk van de erfgoedsector op mogelijke gezamenlijke depots in de toekomst. Dat is gedaan middels Mentimeter, een online tool waarmee vragen aan het publiek kunnen worden voorgelegd en die zij direct via hun telefoon, tablet of laptop anoniem kunnen beantwoorden. De antwoorden op deze vragen gaven ook aanleiding tot een verdere gedachtewisseling. Omdat er maar een beperkt aantal aanwezigen was dat kon deelnemen, was het aantal respondenten slechts 22. Deze resultaten kunnen daarom niet worden beschouwd als representatief voor de gehele erfgoedsector, maar geven wel een eerste indruk en dienen ze ter verdieping van de andere resultaten. Evenals de resultaten uit de vragenlijst zijn daarom ook deze resultaten meegenomen in de conclusie en gebruikt als input voor de aanbevelingen.

2.5.1 Stellingen over gezamenlijke depots

Ten eerste werden er vijf stellingen geponeerd waarop de respondenten konden aangeven in hoeverre zij het hier al dan niet mee eens zijn. In figuur 31 zijn de resultaten van de vijf stellingen samengevoegd, daarna zullen ze kort apart van elkaar worden behandeld. De respondenten konden op een schaal van 1 tot 5 aangeven in hoeverre zij het met de stellingen eens zijn, 1 staat voor 'helemaal niet mee eens', 5 staat voor 'volledig mee eens'. Ofwel, hoe lager op de schaal hoe minder zij het met de stelling eens zijn, hoe hoger op de schaal hoe meer zij het met de stelling eens zijn.

Toekomstige gezamenlijke depots moeten worden afgestemd op...

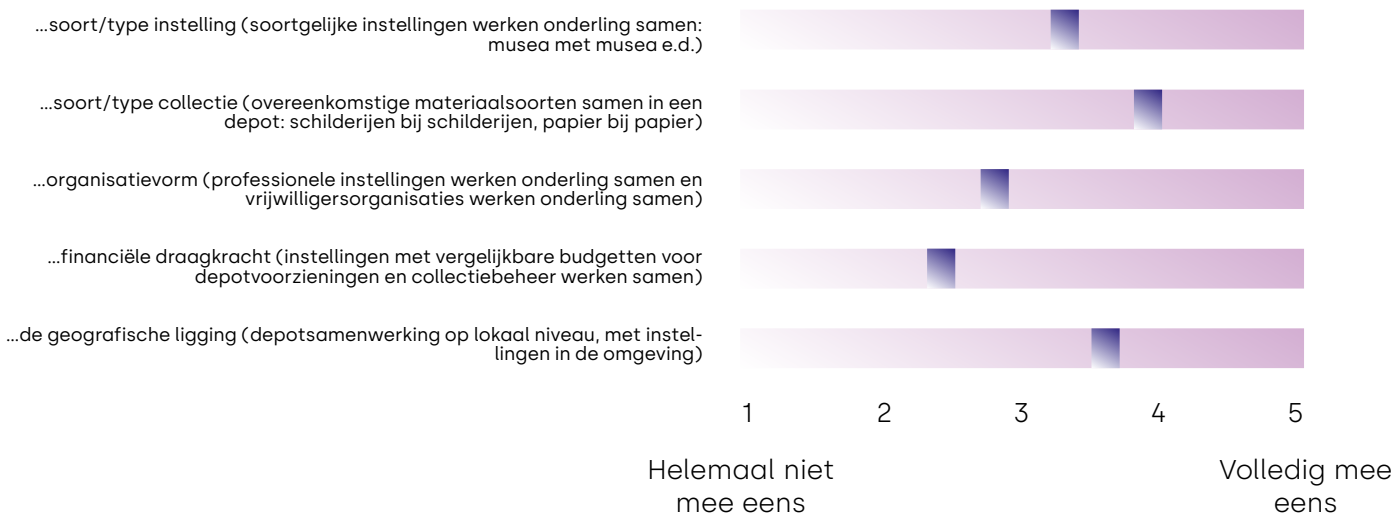

Fig. 31 Toekomstige gezamenlijke depots in afstemming op... (n=22)

Bij alle stellingen lieten de reacties een aardig verdeeld beeld zien. Geen enkele stelling werd volledig afgewezen maar er was ook geen enkele stelling waar vrijwel alle respondenten het mee eens waren.

Hieronder worden de resultaten per stelling uitgewerkt.

Toekomstige gezamenlijke depots moeten worden afgestemd op soort/type organisaties (soortgelijke organisaties werken onderling samen: musea met musea e.d.)

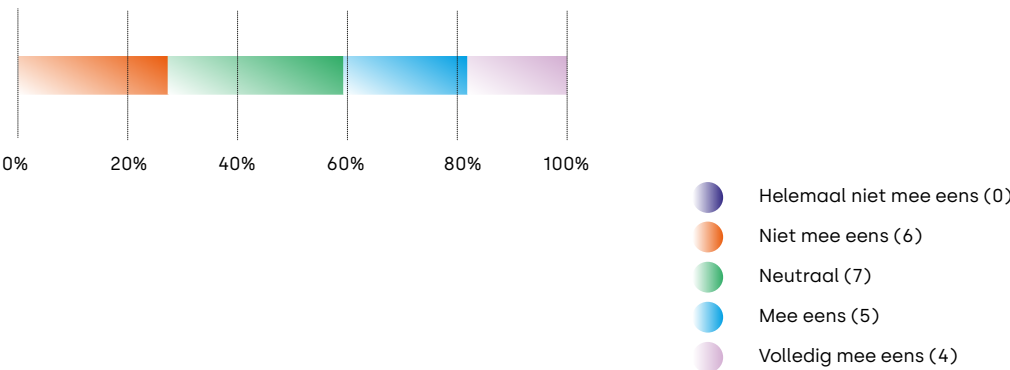

Fig. 32 Afstemming gezamenlijke depots op soort/type organisatie (n=22)

- Er is geen sterke consensus over samenwerking op basis van organisatietype.
- Er is een grote neutrale groep.

De meningen over het afstemmen van gezamenlijke depots op het type organisatie zijn verdeeld. Een groot deel van de respondenten (41%) ondersteunt dit idee (n=9), mogelijk omdat ook de eisen van de collecties van dezelfde typen organisaties vergelijkbaar zijn (zie volgende stelling) en/of omdat standaarden, protocollen en expertise wat betreft beheer van collecties dan overeenkomen. Geen van de 22 respondenten gaf aan het helemaal niet eens te zijn met het idee dat gezamenlijke depots moeten worden afgestemd op het soort organisatie. 27% (6 respondenten) gaf aan het er niet mee eens te zijn. Deze groep lijkt meer open te staan voor 'gemengde' depots waarin uiteenlopende organisaties samenwerken. Een grote groep (32%) was neutraal, wat erop kan wijzen dat respondenten nuance zien of dat de voordelen en nadelen van deze vorm van samenwerking niet eenduidig zijn.

Toekomstige gezamenlijke depots moeten worden afgestemd op soort/type collectie (overeenkomstige materiaalsoorten samen in een depot: schilderijen bij schilderijen, papier bij papier e.d.)

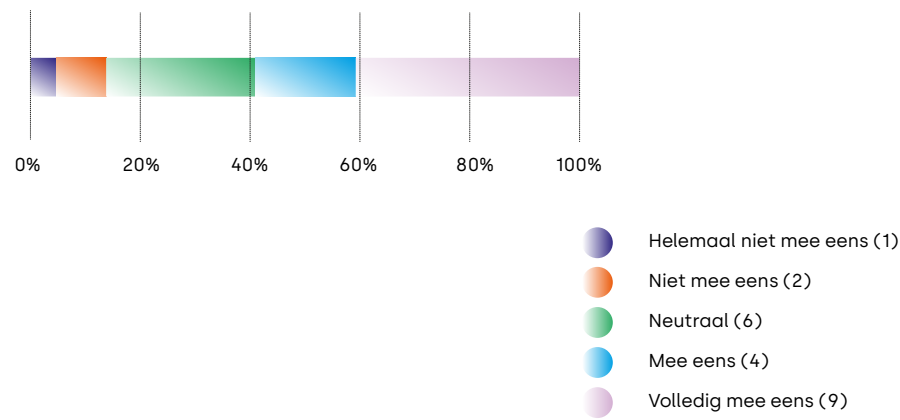

Fig. 33 Afstemming gezamenlijke depots op soort/type collectie (n=22)

- Er is een sterke voorkeur voor materiaal gebaseerde depotindeling.
- Er is een grote neutrale groep.

De meerderheid van de respondenten (59%) ondersteunt het idee dat toekomstige gezamenlijke depots moeten worden afgestemd op materiaalsoort. Vooral de groep die volledig instemt (9 respondenten) wijst op een duidelijke voorkeur voor een materiaal gebaseerde indeling. Mogelijk zien zij praktische voordelen voor het beheer van collecties. Bij de vraag uit de vragenlijst naar verwachte voordelen bij samenwerking rond een gezamenlijk depot kwam namelijk duidelijk naar voren dat ‘betere voorzieningen’ (zoals klimaat, beveiliging) door veel respondenten als verwacht voordeel worden beschouwd (zie figuur 26). Slechts een kleine minderheid (14%) is het met deze stelling oneens. Dat er wederom een relatief grote neutrale groep (27%) is, geeft aan dat er mogelijk nog onduidelijkheid of nuance bestaat rondom de praktische implicaties van deze depotindeling.

Toekomstige gezamenlijke depots moeten worden afgestemd op organisatievorm (professionele organisaties werken onderling samen en vrijwilligersorganisaties werken onderling samen)

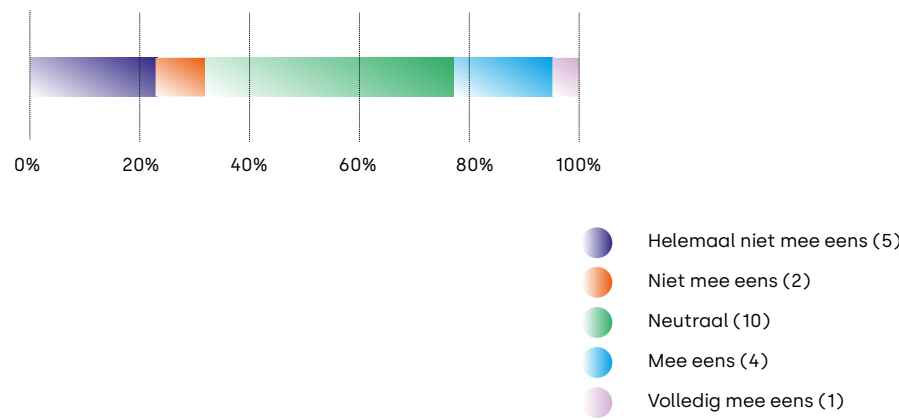

Fig. 34 Afstemming gezamenlijke depots op organisatievorm (n=22)

- Er is een zeer grote neutrale groep.
- Er is een relatief sterkere afwijzing dan instemming met gezamenlijke depots afgestemd op organisatievorm.

De meningen over het afstemmen van gezamenlijke depots op basis van organisatievorm zijn verdeeld. Dat 45% van de respondenten neutraal is, kan erop wijzen dat zij het lastig vinden om te overzien wat een dergelijke afstemming op organisatievorm in de praktijk zal betekenen, of dat zij afstemming op organisatievorm minder relevant vinden dan andere ‘criteria’ (zoals materiaalsoort in de vorige stelling). De groep die het (helemaal) niet eens is met deze benadering is iets groter dan de groep die instemt (32% ten opzichte van 23%). Dit suggereert dat samenwerking niet zonder meer beperkt moet worden door organisatievorm, maar dat er ook voordelen worden gezien van afstemming op organisatievorm.

Toekomstige gezamenlijke depots moeten worden afgestemd op financiële draagkracht (organisaties met vergelijkbare budgetten voor depotvoorzieningen en collectiebeheer werken samen)

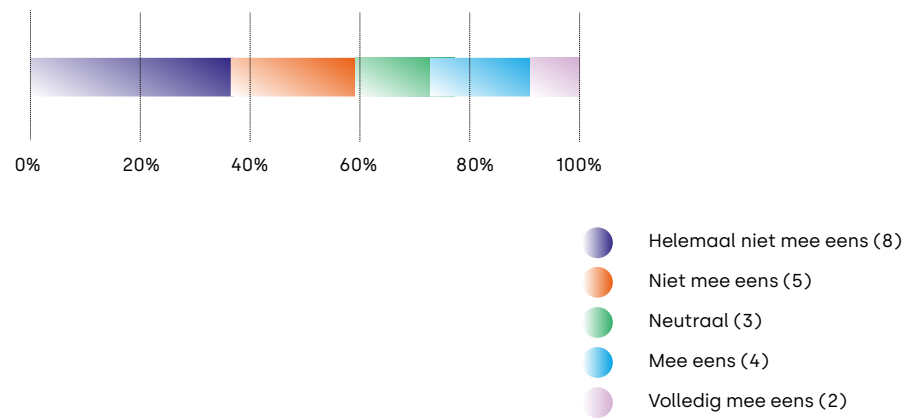

Fig. 35 Afstemming gezamenlijke depots op financiële draagkracht (n=22)

- Er is een sterke afwijzing van het afstemmen van gezamenlijke depots op financiële draagkracht.
- Er is een beperkte instemming met het afstemmen van gezamenlijke depots op financiële draagkracht.

De meerderheid van de respondenten (59%) is het (helemaal) niet eens met het idee om gezamenlijke depots af te stemmen op financiële draagkracht. Slechts 27% ondersteunt deze benadering. Dit wijst op een duidelijke voorkeur om financiële middelen niet als leidend criterium te gebruiken bij het organiseren van samenwerking. Financiële verschillen hoeven samenwerking dus niet in de weg te staan.

Toekomstige gezamenlijke depots moeten worden afgestemd op de geografische ligging (depotsamenwerking op lokaal niveau, met organisaties in de omgeving)

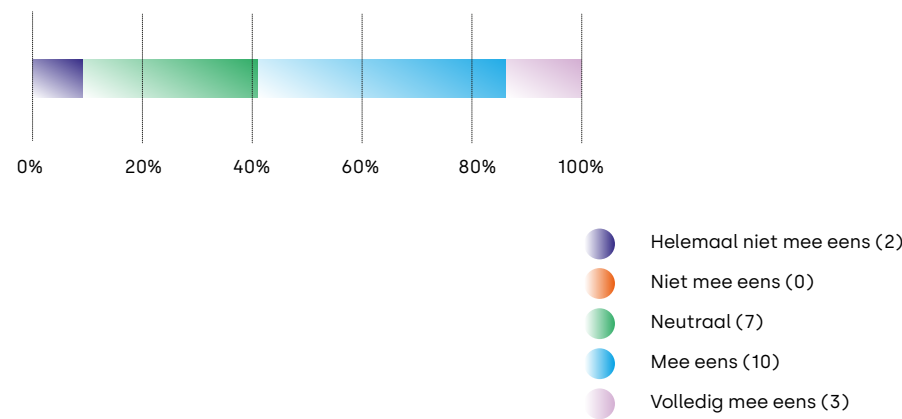

Fig. 36 Afstemming gezamenlijke depots op organisatievorm (n=22)

- Een duidelijke meerderheid stemt in met het afstemmen van gezamenlijke depots op geografische ligging.
- Er is een aanzienlijke neutrale groep.

59% van de respondenten gaf aan dat een nabije geografische ligging een belangrijk criterium is om mee te nemen bij het ontwikkelen van gezamenlijke depots. Slechts 9% is het hier niet mee eens. Een derde van de respondenten bleef neutraal. Dit suggereert dat lokale samenwerking door veel respondenten als praktisch en wenselijk wordt gezien. De vraag is daarbij of deze voorkeur vooral voortkomt uit de voordelen van nabijheid, of uit zorgen over de knelpunten die ontstaan wanneer een depot verder weg ligt. Deze interpretatie sluit aan bij de resultaten uit de vragenlijst over knelpunten bij samenwerking: veel respondenten gaven aan zich zorgen te maken over logistieke uitdagingen, waaronder afstand, en benadrukten dat het voor hen belangrijk is dat hun collectie dicht bij huis blijft (zie figuur 27).

2.5.2 Belangrijke factoren, eisen of randvoorwaarden bij het tot stand brengen van gezamenlijke depots

Ten tweede werd de respondenten gevraagd om aan te geven welke factoren, eisen of randvoorwaarden zij belangrijk vinden om rekening mee te houden bij het tot stand brengen van gezamenlijke depots. Deze open vraag konden de respondenten beantwoorden door via Mentimeter anoniem reacties in te sturen. Deze antwoorden zijn ter plekke kort besproken, soms volgde er nog een mondelinge reactie of toelichting uit het publiek, of een korte discussie. Er werden ook vragen opgeworpen die kunnen leiden tot aandachtspunten bij vervolgstappen. Ook deze zijn meegenomen in een analyse en categorisering van de antwoorden hieronder.

Veel genoemde factoren, eisen of randvoorwaarden die de respondenten noemden, gingen over de toegankelijkheid en logistiek van een gezamenlijk depot. Er moet volgens de respondenten goed worden nagedacht over de ligging van depots (centraal of juist inbedding in regionaal verband?), wie waartoe toegang heeft en wat er precies wel en niet

gedeeld zou moeten worden (ieder een eigen ruimte met sleutel of collecties van verschillende deelnemers door elkaar, bijvoorbeeld ingedeeld op materiaalsoort?). De respondenten vinden het veilig onderbrengen van hun collectie belangrijk, evenals eenvoudige toegang ertoe.

Respondenten vinden het ook belangrijk dat er duidelijke afspraken en randvoorwaarden komen ten aanzien van de collecties van deelnemers aan gezamenlijke depots. Er moet een helder collectiebeleid zijn waarbij ontzamelen en afstoten hoog op de agenda staan. Daarbij werd ook de vraag opgeworpen in hoeverre gezamenlijk, vanuit gelijke uitgangspunten, kan worden bepaald wat wel of niet in een gezamenlijk depot mag komen. Hierin klinkt de vrees door dat deelnemers 'zonder plan' of 'vanalles' in het depot zetten.

Respondenten gaven aan het belangrijk te vinden dat de kwaliteit van beheer in gezamenlijke depots voldoet aan professionele standaarden, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatbeheersing. De vraag werd opgeworpen hoe bestaande kennis en ervaring van depotbeheerders zou kunnen worden ingezet om tot een gemeenschappelijke visie op beheer te komen. Dit raakt ook meteen aan een volgend punt, namelijk hoe professioneel beheer zou kunnen worden georganiseerd en wie dan waarvoor verantwoordelijk wordt.

Een andere randvoorwaarde die de respondenten naar voren brachten, is dat er langdurige zekerheid moet zijn over een gezamenlijk depot. Om die continuïteit te waarborgen vinden de respondenten dat er niet alleen commitment van deelnemers moet zijn maar ook (financiële) commitment van overheden.

2.5.3 Belangrijkste bevindingen en deelconclusie

Zoals gezegd namen er, wegens een beperkt aantal aanwezigen, 22 respondenten deel aan deze verdiepingsronde. Deze resultaten kunnen dus niet als representatief worden beschouwd voor de gehele erfgoedsector, maar ze geven wel een interessante verdieping van de resultaten voortkomend uit de vragenlijst.

De resultaten uit de stellingen maken duidelijk dat deze respondenten bij gezamenlijke depots vooral hechten aan inhoudelijke en praktische criteria, terwijl meer organisatorische of institutionele criteria minder belangrijk worden gevonden. Zo gaat er een sterke voorkeur uit naar afstemming op basis van materiaalsoort. Ook het belang van geografische nabijheid wordt breed gedeeld. Over afstemming op organisatietype (museum, archief e.d.) bestaat een minder duidelijke consensus. Verschillen in organisatievorm (professionele of vrijwilligersorganisatie) moeten volgens de respondenten geen bepalende factor zijn om al dan niet samen te werken in gezamenlijke depots, al stellen veel respondenten zich ook neutraal op. Ook de financiële draagkracht mag volgens de respondenten geen bepalende factor zijn voor samenwerking.

Dat over de meeste stellingen een behoorlijk aantal respondenten neutraal is, kan erop wijzen dat zij nog onvoldoende informatie hebben en onvoldoende hierover na hebben kunnen denken om een gedegen mening te vormen. Meer duidelijkheid over de (praktische) implicaties van bepaalde keuzes wat betreft toekomstige gezamenlijke depots lijkt dus nodig.

De antwoorden uit de open vraag laten zien dat de respondenten vooral belang hechten aan duidelijke afspraken over toegang en autonomie, hoge kwaliteitseisen voor beheer en klimaat, een solide financiële en organisatorische basis, en een helder collectie- en ontzamelbeleid. Daarnaast worden logistieke bereikbaarheid en deskundigheid op locatie als belangrijke randvoorwaarden van gezamenlijke depots gezien.

3. Conclusie

Dit onderzoek had als doel inzicht te krijgen in (1) de huidige depotomstandigheden in Limburg en (2) de wensen en behoeften voor toekomstige depotvoorzieningen, inclusief de mogelijke rol van samenwerking. De resultaten laten zien dat het vraagstuk van depotvoorzieningen in Limburg complex en gelaagd is: de uitgangssituaties, knelpunten en toekomstbehoeften verschillen sterk per organisatie, en raken zowel fysieke voorzieningen als organisatorische en beleidsmatige fundamenteën.

3.1 Huidige depotomstandigheden in Limburg

De huidige depotvoorzieningen blijken in veel gevallen kwetsbaar en onvoldoende toekomstbestendig. Slechts een klein aantal organisaties beschikt over professionele depots; de meerderheid werkt met meerdere, tijdelijke of niet-professionele opslaglocaties, waaronder particuliere ruimtes of gedeelde multifunctionele ruimtes. De grootste knelpunten zijn ruimtegebrek, het ontbreken van klimaatbeheersing en onzekerheid over continuïteit van huisvesting.

De personele capaciteit is beperkt. De meeste organisaties zijn sterk afhankelijk van vrijwilligers, terwijl een minderheid beschikt over betaalde medewerkers voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen. Hierdoor ligt de nadruk op uitvoerende taken zoals registratie en basisbeheer, terwijl beleidsontwikkeling, strategische keuzes rond verzamelen en ontsamen, en de zorg voor depotbeheer vaak onvoldoende aandacht krijgen. Dat driekwart van de organisaties geen collectiebeleidsplan heeft, bevestigt dat veel organisaties onvoldoende zicht hebben op hun toekomstige collectieontwikkeling en behoeften omtrent depotvoorzieningen.

Ook de calamiteitenparaatheid is laag. Slechts een zeer kleine groep beschikt over zowel een nooddepot als een calamiteitenplan of collectiehulpverleningsplan, terwijl meer dan de helft geen van beide heeft. Schade gerelateerd aan water vormt het grootste risico, maar ook digitale kwetsbaarheden nemen toe. Organisaties

reageren vooral met ad hoc maatregelen, terwijl structurele oplossingen vaak uitblijven door gebrek aan middelen, geschikte huisvesting en personele capaciteit.

Op het gebied van digitale opslag ontstaat een vergelijkbaar beeld: slechts de helft van de organisaties beschikt over een toekomstbestendige voorziening, terwijl een kwart geen plannen heeft om dit te realiseren. Digitale opslag wordt vooral gezien als aanvulling op fysieke depots, niet als vervanging daarvan.

3.2 Wensen en behoeften voor toekomstige depotvoorzieningen en de rol van samenwerking

De behoefte aan verbetering is groot. Meer dan de helft van de organisaties heeft extra depotruimte nodig, vooral voor langdurig of permanent gebruik. Organisaties die eerder een calamiteit meemaakten, ervaren de behoefte aan extra ruimte voor noodsituaties nog sterker. Daarnaast is er brede behoefte aan betere voorzieningen op het gebied van klimaatbeheersing, veiligheid, inrichting en logistieke toegankelijkheid.

Tegelijkertijd blijkt dat veel knelpunten samenhangen met wat vóór het opslaan van collecties gebeurt, zoals collectiebeleid, selectie, ordening en procesmatig beheer. Zonder versterking van deze basis blijven depotproblemen bestaan, ongeacht de kwaliteit van de fysieke opslagvoorziening.

Samenwerking rond gezamenlijke depots wordt door een meerderheid gezien als kansrijk, vooral vanwege kennisuitwisseling, betere voorzieningen en kostenbesparing. Tegelijkertijd is samenwerking niet eenvoudig. Organisaties maken zich zorgen over de logistiek, autonomie, verschillen in prioriteiten en organisatorische complexiteit. Kleine, lokaal verankerde organisaties hechten sterk aan nabijheid en directe toegang tot hun collectie. Respondenten gaven bovendien aan dat samenwerking alleen haalbaar wordt geacht wanneer er duidelijke afspraken zijn over toegang, verantwoordelijkheden en kwaliteitseisen, en wanneer

er een solide organisatorische en financiële basis is. Ook deskundigheid op locatie, logistieke bereikbaarheid en een helder collectie- en ontzamelbeleid worden als cruciale randvoorwaarden gezien.

Dit onderzoek laat zien dat het Limburgse erfgoedveld wordt gekenmerkt door structurele kwetsbaarheden in personele capaciteit, financiële middelen, beleidsmatige sturing en de kwaliteit en continuïteit van depotvoorzieningen. Tegelijkertijd is er een duidelijke bereidheid om te verbeteren en om samenwerking te verkennen, mits deze zorgvuldig wordt vormgegeven. Toekomstige depotvoorzieningen in Limburg vragen daarom niet alleen om investeringen in fysieke opslag en infrastructuur, maar ook om versterking van collectiebeleid, procesmatig beheer, organisatorische stabiliteit en duidelijke afspraken tussen samenwerkingspartners.

4. Aanbevelingen

4.1 Versterk de basis

Het onderzoek laat zien dat veel depotproblemen niet in het depot zelf ontstaan, maar in de stappen die eraan voorafgaan. Een toekomstbestendige depotstrategie begint daarom vóór het depot. Omdat een groot deel van de erfgoedorganisaties geen (actueel) collectiebeidsplan heeft en veelal uitvoerend bezig is (met taken als registratie), ontbreekt het aan overzicht, richting en prioritering. Hierdoor worden collecties groter dan nodig, raken depots sneller vol en worden keuzes uitgesteld die juist aan de voorkant gemaakt moeten worden.

Het is daarom noodzakelijk om organisaties te ondersteunen bij het opstellen of actualiseren van collectiebeidsplannen, het uitvoeren van waarderingstrajecten en het zorgvuldig ontzamen. Ook procesmatig collectiebeheer (registratie, ordening, risicobeoordeling, logistiek) verdient structurele versterking. Collectiebeleid en collectiebeheer vormen de onmisbare basis voor elke toekomstige depotoplossing, individueel of gezamenlijk.

Tegelijkertijd blijkt uit de praktijk dat eerdere initiatieven (vanuit het Huis voor de Kunsten) om vooral kleinere organisaties te ondersteunen bij het opstellen van collectiebeidsplannen en ontzameltrajecten weinig respons kregen. Dit wijst op onvoldoende tijd, middelen en capaciteit van deze kleine organisaties om hiermee aan de slag te gaan, maar hangt mogelijk ook samen met het idee dat dit niet de meest aantrekkelijke taken zijn om schaarse vrijwilligersuren aan te besteden. Om effectief te kunnen ondersteunen, is het daarom nodig beter te begrijpen waarom onder meer collectiebeidsplannen zo moeizaam van de grond komen. Pas wanneer duidelijk is welke drempels organisaties ervaren, kan ondersteuning zo worden ingericht dat deze daadwerkelijk aansluit bij hun behoeften en tot resultaat leidt.

Voor organisaties die bijvoorbeeld willen deelnemen aan gezamenlijke depots of provinciale ondersteuning willen ontvangen, kan een basis collectiebeidsplan als

voorwaarde worden gesteld. Zo ontstaat een haalbare en stimulerende route naar beter collectiebeleid en -beheer, zonder dat kleine organisaties worden overvraagd.

4.2 Maak het verbeteren van de kwaliteit en continuïteit van depotvoorzieningen een gedeelde verantwoordelijkheid

Uit het onderzoek blijkt dat veel huidige depotvoorzieningen kwetsbaar zijn, niet voldoen aan eisen omtrent verantwoorde opslag en beheer en dat er veel behoefte is aan structurele verbeteringen. Om dit te realiseren is het belangrijk depotvoorzieningen niet langer te zien als een individuele opgave van afzonderlijke organisaties, maar als een gedeelde verantwoordelijkheid van erfgoedorganisaties, gemeenten en de provincie.

Langdurige huisvestingszekerheid is essentieel. Veel lokale erfgoedorganisaties zijn afhankelijk van gemeentelijke gebouwen of tijdelijke oplossingen, wat leidt tot onzekerheid en terughoudendheid om te investeren in duurzame verbeteringen. Gemeenten zouden daarom moeten worden gestimuleerd om structurele huisvestingszekerheid te bieden.

Veel depots kampen met achterstallig onderhoud, gebrekkige klimaatbeheersing en een gebrek aan variatiemogelijkheden in opslag. Hiervoor zijn meer financiële middelen nodig. Om structurele verbeteringen mogelijk te maken, kan een provinciale subsidieregeling of stimuleringsfonds worden opgericht voor bouwkundige aanpassingen, klimaatbeheersing en andere noodzakelijke investeringen. Het is belangrijk dat een dergelijke regeling ruimte laat voor maatwerk: organisaties moeten de mogelijkheid hebben om de subsidie niet alleen te besteden aan verbeteringen in het eigen gebouw, maar ook aan het realiseren van opslag elders wanneer dat een betere of meer haalbare oplossing is. Door deze flexibiliteit kunnen zowel kleine als grotere organisaties kiezen voor de aanpak die het beste aansluit bij hun situatie. Cruciaal daarbij is dat de ondersteuning langdurig en betrouwbaar is, zodat organisaties durven te investeren in duurzame oplossingen. Waar mogelijk dienen

organisaties ook zelf structureel budget te reserveren voor collectiebeleid, collectiebeheer en depotvoorzieningen.

Het realiseren van goede basisvoorzieningen vraagt niet alleen om investeringen in gebouwen en techniek, maar ook om kennis en menskracht: organisaties moeten weten welke verschillende materialen zij nodig hebben en hoe zij met beperkte middelen toch optimale omstandigheden kunnen creëren. Het is daarom wenselijk om richtlijnen te ontwikkelen voor een minimale depotkwaliteit, met zowel basis- als streefvoorwaarden. Dit biedt organisaties houvast en maakt duidelijk welke normen gelden voor toekomstbestendige opslag. Bovendien maakt de afhankelijkheid van vrijwilligers het collectiebeheer kwetsbaar, omdat specialistische taken niet altijd duurzaam door vrijwilligers kunnen worden uitgevoerd. Organisaties kunnen hier deels zelf in sturen door taken duidelijker te beleggen en vrijwilligers beter te ondersteunen. Tegelijkertijd is aanvullende kennis en begeleiding nodig, bijvoorbeeld via het Huis voor de Kunsten. Scholing en coaching van vrijwilligers die zich met depotbeheer bezighouden, draagt bij aan een gedeelde verantwoordelijkheid voor deskundigheid en continuïteit.

4.3 Verhoog calamiteitenparaatheid en ontwikkel nooddepots

De voorbereiding van de erfgoedsector op calamiteiten is laag, terwijl deze regelmatig voorkomen en in de toekomst naar verwachting zullen toenemen (zie het onderzoeksrapport Erfgoed in Zwaar Weer en de door het ministerie van OCW geïnitieerde Taskforce Veilig Erfgoed). Wateroverlast vormt tot nu toe de meest voorkomende dreiging, maar ook digitale risico's nemen toe. Hierdoor blijven collecties kwetsbaar en is de kans op onherstelbare schade aanzienlijk. De erfgoedsector wordt al gestimuleerd actief bezig te zijn met het onderkennen van risico's en voorbereiden op calamiteiten. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de webinarreeks Collectie in Bewaring, geïnitieerd door verschillende Provinciale Erfgoedhuizen en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Ook het Huis voor de Kunsten Limburg biedt

laagdrempelige ondersteuning aan bij het opstellen van een collectiehulpverleningsplan. Dit zijn waardevolle stappen, maar het is nog onduidelijk in hoeverre deze inspanningen daadwerkelijk hebben geleid tot een hogere calamiteitenparaatheid. Daarom is het wenselijk om in de loop van 2026 te inventariseren welke effecten deze initiatieven hebben gehad. Het onderzoek waarop deze aanbevelingen zijn gebaseerd vond immers grotendeels gelijktijdig plaats met deze nieuwe activiteiten, waardoor hun impact nog niet zichtbaar kon worden. Daarnaast moet worden onderzocht waarom sommige organisaties nog geen stappen hebben gezet richting betere calamiteitenvoorbereiding. Verwachte knelpunten zijn tijdgebrek, beperkte menskracht en een gebrek aan kennis over zowel de inhoud van calamiteitenvoorbereiding als het belang ervan. In samenspraak met de betrokken organisaties moet worden bepaald welke ondersteuning zij nodig hebben om wél tot actie te komen.

Het onderzoeksrapport Erfgoed in Zwaar Weer benadrukt bovendien het belang van een concreet netwerk van collectiehulpverleners: een flexibel inzetbare ploeg die in noodsituaties snel kan helpen om collecties in veiligheid te brengen. Een dergelijke structuur kan worden aangevuld met regionale nooddepots waar (delen van) collecties tijdelijk kunnen worden ondergebracht. Om dit te realiseren is het nodig om eerst mogelijke locaties te inventariseren. Per gemeente kunnen allerlei bestaande leegstaande gebouwen, kerken, industriële complexen, loodsen, maar bijvoorbeeld ook mergelgroeves worden beoordeeld op geschiktheid. Vervolgens is het belangrijk om per regio of gemeente samenwerking te stimuleren door afspraken te maken tussen erfgoedorganisaties onderling en met de beheerders van potentiële nooddepots.

Door deze locaties en het netwerk letterlijk in kaart te brengen, inclusief contactpersonen, afspraken en logistieke routes, kan in geval van nood snel en effectief worden gehandeld. Nooddepots vormen bovendien een laagdrempelige vorm van samenwerking voor organisaties die geen langdurige structurele samenwerking wensen, maar wel behoefte hebben aan een betrouwbaar vangnet.

4.4 Ontwikkel passende samenwerkings-scenario's en betrek het erfgoedveld actief bij de uitwerking

Uit het onderzoek komt naar voren dat veel erfgoedorganisaties openstaan voor samenwerking rond depotvoorzieningen. De ervaringen die er al zijn, worden overwegend positief beoordeeld en samenwerking wordt vaak gezien als een kansrijke route. Tegelijkertijd is duidelijk dat samenwerking geen universele oplossing is: situaties, collecties en behoeften verschillen sterk tussen organisaties. Samenwerking moet daarom nooit worden afgedwongen, maar moet aansluiten bij de diversiteit van het veld. Dit onderstreept ook de noodzaak om verschillende samenwerkingsscenario's systematisch uit te werken. Door per scenario de voor- en nadelen, organisatorische en financiële consequenties en andere mogelijke implicaties voor alle betrokken partijen inzichtelijk te maken, kunnen zij beter geïnformeerde keuzes maken. Dit helpt zowel potentiële deelnemers als beleidsmakers om realistische verwachtingen te vormen en weloverwogen keuzes te maken.

Bij het verkennen van samenwerkingsmogelijkheden moeten verschillende modellen worden meegenomen waarbij samenwerking wordt afgestemd of gebaseerd op regionale samenwerking, thematische samenwerking, clustering op basis van materiaalsoorten of samenwerking tussen vergelijkbare organisatievormen. Elk model kent voordelen en uitdagingen. Cruciaal is dat samenwerking gelijkwaardig is, dat kosten eerlijk worden verdeeld en dat financiële draagkracht geen uitsluitingscriterium wordt. Ook moet rekening worden gehouden met lokale realiteiten: sommige organisaties willen hun collectie dichtbij houden, terwijl anderen openstaan voor centralisatie. Daarom zijn meerdere scenario's nodig, variërend van lichte samenwerking (zoals kennisdeling of het delen van enkele faciliteiten) tot intensieve samenwerking (zoals een volledig gedeeld depot). Daarbij dienen ook al bestaande gespecialiseerde opties, zoals het Limburgs Depot, als mogelijkheid te worden meegenomen. Bovendien kunnen regionale

verkenningsgesprekken helpen: door organisaties met vergelijkbare behoeften samen te brengen, kan samenwerking organisch ontstaan.

Bij het uitwerken van scenario's is het belangrijk expliciet aandacht te besteden aan de knelpunten die organisaties verwachten. Logistieke uitdagingen, organisatorische verschillen en zorgen over verlies van autonomie kunnen drempels vormen. Tegelijkertijd geven organisaties aan dat duidelijke afspraken over basisvoorwaarden, toegang, verantwoordelijkheden, controles, kwaliteitseisen en kostenverdeling essentieel zijn om samenwerking haalbaar te maken. Ook deskundigheid op locatie en een helder collectie- en ontzamelbeleid worden als belangrijke randvoorwaarden gezien. Door deze aspecten vanaf het begin mee te nemen, wordt een goede samenwerking gewaarborgd. Daarnaast moet expliciet aandacht worden besteed aan de door potentiële deelnemers verwachte voordelen van samenwerking, zoals kennisdeling, kostenbesparing en betere voorzieningen. Door deze voordelen zichtbaar te maken en waar mogelijk actief te faciliteren (zoals kennisdeling), kunnen ook twijfelende organisaties worden gestimuleerd om deel te nemen. Om deelname aan gezamenlijke depots laagdrempelig te houden, kan worden gewerkt met financiële en organisatorische ondersteuning. Organisaties met beperkte capaciteit kunnen bijvoorbeeld worden geholpen met eenvoudige stappenplannen, praktische tools en begeleiding.

Tot slot is het belangrijk om te leren van ervaringen elders: bestaande voorbeelden kunnen richting geven en helpen bepalen welke vormen van samenwerking het beste aansluiten bij de Limburgse context.

Bronnen

Literatuur en publicaties

Ankersmit, B. & Stappers, M. (2021). *Gebouwd om te bewaren. Waar staan we met Erfgoeddepots in Nederland?* Geraadpleegd op 04-06-2025 via: <https://www.cultureelerfgoed.nl/documenten/2021/01/01/gebouwd-om-te-bewaren>

Baarda, B. & Goede, M. de (2006). *Basisboek Methoden en technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek*. Groningen: Wolters-Noordhoff.

Baarda, B. (2012). *Basisboek methoden en technieken : kwantitatief praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Beerkens, L. (2024). *Gezegend met spullen. Verkennend onderzoek voor een Religieus Erfgoed Depot*. Geraadpleegd op 19-05-2025 via: https://limburgserfgoed.nl/dico/UserFiles/Documents/bijlage_4_gezegend_met_spullen_rapport_sral_110624.pdf

Heijst, A. van, Holtz, J. & Otten, R. (2024). *De erfenis van de toekomst. Verkenning naar duurzame opslag van digitale erfgoedcollecties*. VHIC & Netwerk Digitaal Erfgoed.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap & Netwerk Digitaal Erfgoed (2024). *Nationale Strategie Digitaal Erfgoed 2025-2028*. Geraadpleegd op 12-06-2025 via: <https://zenodo.org/records/14237069>

Visitatiecommissie Provinciale Musea (2024). *Visitatie Provinciale Musea Rapport 2024*. Geraadpleegd op 26-05-2025 via: https://www.limburg.nl/publish/pages/8878/def_visitatie_provinciale_musea_versie_14_januari_geanonimiseerd.pdf

Zwegers, B. (2024). *Erfgoed in Zwaar Weer. Limburgs erfgoed in tijden van klimaatverandering*. Geraadpleegd op 12-05-2025 via: <https://hklimburg.nl/sites/default/files/inline-files/Erfgoed%20in%20Zwaar%20Weer.pdf>

Relevante websites

Collectiecentrum Nederland
<https://www.rijksmuseum.nl/nl/over-ons/wat-we-doen/ccnl>

De Coöperatie Erfgoed Limburg
<https://limburgserfgoed.nl/>

Erfgoeddepots in Vlaanderen
<https://faro.be/kennis/depotfiches>

Gemeentelijk museumdepot Utrecht
<https://www.utrecht.nl/wonen-en-leven/bouwprojecten-en-stedelijke-ontwikkeling/bouwprojecten/bouwprojecten-in-west/isotopenweg-nieuw-magazijn-voor-centraal-museum-en-erfgoed-en-parkeerplaats-voor-vrachtwagens>

<https://lageweide.nl/nieuws/update-project-museumdepot-aan-de-isotopenweg/>

Het Huis voor de Kunsten Limburg
<https://hklimburg.nl/>

Het Kolleksjesintrum Fryslân
<https://www.kolleksjesintrum.nl/>

Het Limburgs Depot
<https://www.limburgsdepot.nl/>

Het Netwerk Digitaal Erfgoed
<https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/>

Kerkenvisies
<https://www.toekomstreligieuserfgoed.nl/kerkenvisie>

<https://www.maastrichtcijfers.nl/sites/mic/files/2023-11/Rapportage%20Kerkenvisie%202023.pdf>

https://www.parochieborn.nl/wpfd_file/definitieve-kerkenvisie-sit-tard-geleen/

Provinciaal museumdepot Zeeland

<https://www.omroepzeeland.nl/nieuws/17004812/zeeland-krijgt-mogelijk-nieuw-groot-museumcomplex-we-hebben-grote-ambitie>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed – Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

<https://www.cultureelerfgoed.nl/>

Taskforce Veilig Erfgoed

<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/v/veilig-erfgoed/verhogen-weerbaarheid-tegen-militaire-en-hybride-dreiging>

Wacht niet op water – Limburgse overheden

<https://wachtnietopwater.nl/hulpmiddelen/waterweerbaar-erfgoed/>

Webinars Collectie in Bewaring

https://www.erfgoedvrijwilliger.nl/wp-content/uploads/2025/04/1_Introductie-webinar_Collectie-in-Bewaring_publieksversie.pdf

Januari 2026

De Coöperatie Erfgoed Limburg (CEL), het Huis voor de Kunsten Limburg en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) bekostigen het onderzoek en rapport Erfgoed onder dak. De bijdrage van CEL bestaat uit een provinciale projectsubsidie.

